DRAUGAS
Šeštadeinis, geg. 28, 1955

MOKSLAS ☆ MENAS LITERATŪRA

DRAUGAS
Saturday, May 28, 1955

KARAS

JONAS AISTIS, Brooklyn, N. Y.

Tėvo kalvėje vis būdavo naujų žinių. Gandai ir žinios eidavo per žmones greičiau nei paštas, nei laikraščiai, kuriuos tada retas skaitė. Žmonės kalbėdavo apie karalius ir karus. Visų atmintyje dar buvo gyvas karas ruso su japonu. Senelės net du broliu buvo nudūręs turkas.

Kai 1912 metais miestelį skirstė viensėdžiais, matininkas pasakė tėvui, kad bus karas. Motina labai dažnai kalbėdavo su tėvu apie karą. Ji ne karo bijojo, bet likti viena su būriu vaikų. Tėvas ją ramino: jis turėjo mėlyną biletą, o tokius imdavo tik tada, kai su raudonaisiais biletais nepakakdavo, bet jai iš to būdavo maža paguodos: ji penktųjų metų neramumus išgyveno Kampiškių dvare, mane ant rankų benešiodama. Ji savo akimis matė sauvalę, ir savo ausimis girdėjo, kaip Šlienavos ar Šilėnų Garmus ne tik plūdo carą, bet dar jį pajuokiančias daineles kartojo:

Mykalojukas —
Pusgalviukas,
Puskiauliukas ir tt.

Kalbos apie karą nuščiuvo porai metų, o tada vėl žydai ir nežydai: "Dabar tai jau tikrai". Bet ir vėl aptilo. Tik vieną dieną prieš pusiaudienį suskambo visi bažnyčios varpai. Gyvenome jau viensėdy, ir buvo per pus trečio kilometro nuo miestelio. Manėme, kad ugnis, bet dūmų nesulaukėme. Nepoilgo pikti ir susikrimtę žmonės paskubomis eidami namo pasakojo: "Jau... išlipino įsakymus — šaukia vyrus". Visus raudonbilečius su viena diena pašaukė.

Iš pradžios rusui sekėsi. Mano motiną vis lengviau, kaip kitus, pasiekdavo subversyvinės žinios, ir kai rusui sekėsi, ji pasakojo, kad vokiečiai išmėtė lapelius rusiškai: "Skubėkite ryti prūsų duoną — greit mes jus varysime į Nemuną atsigerti". Taip ir buvo. Vokietis palamdė rusą Mozūrų pelkėse ir atgrūdo į Nemuną. Du broliai Melnikai ten galvas paklojo. Bet tais metais karas nepakeitė nieko: gyvenimas ėjo kaip ėjęs.

Kitų metų vėlyvą pavasarį tėvą su pastote buvo išvarę porai savaičių net už Dubysos. Jis pasakojo, ką buvo matęs: sudegintas ir apleistas sodybas, išduobėtus laukus ir kelius, artilerijos sviedinių išskintus miškelius, pašautus arklius ir galvijus, nykius laukuose ir pakelėse kapus.

Pradžioje vasaros pradėjo slinkti dvarai su manta, gyvuliais ir kitokiu lobiu. Pasirodydavo vienas kitas motociklas ar automobilis, o kartais ir lėktuvas. Frontas neryžtingai slinko prie Kauno. Prietemomis ir naktį visas žemos vakarų akiratis visa mėnesį žėravo, kaip lazda maišoma išblėsusi ugniavietė. Padangėmis pradėjo tiesti telefonų linijas. Kaunas, atrodė, dar laikėsi, bet ta vakarų ugniavietė galutinai užgeso.

Vokietukai

Vieną dieną, jau gerai gerai įdienojus, keturi rusų pėstininkai atvarė į mūsų kaimą du vokiečių kareiviu ir vieną neįdelį juodplaukį civilį, prisimetusį pamišusiu ar tikrai pamišusį. Vokietukai atsisėdo patvory ir nuleidę galvas tylėjo, o civilis bloga rusiška tarsena kartojo du be ryšio ir prasmės sakinius: "Ja žyl v gorode Kedajny... Ja ukral časv budilnik"... Lietuviškai ir lenkiškai kalbinamas, jis kartojo tą patį. Belaisviai buvo šviesiaplaukiai išbėgę aštuoniolikamečiai jaunuoliai. Atrodė išalkę ir visai nuo kojų nuvaryti. Motinai jų pagailo, ir ji liepė tėvui paklausti palydovų, ar ji negalinti jiems duoti ko nors užkąsti. Tie sutiko. Ir ji atnešė jiems visiems trims po riekę duonos su sviestu ir sūriu ir po gabalėlį skilandžio. Civilis neėmė, tai padėjo ji maistą ant žolės šalia jo. Vokietukai nustebo, ir vienas į motiną pažvelgė tokiu gailiu žvilgsniu, kokio man niekad gyvenime neteko matyti, ir abu pasakė: "Danke schoen, Mutter!"

Motinai buvo persunku žiūrėti į tuos žmones, tai įėjo trobon, žiūrėjo pro langą ir šluostėsi ašaras. Taip tiems bevalgant ir tėvui visus įvairiomis kalbomis

---

● **Balys Auginas** (Augustinavičius), kurio eilėraščius spausdiname šiame numeryje, yra Liet. Rašytojų draugijos narys, gyvena Clevelande, Ohio. Gimęs Taline (Estijoje), gimnaziją baigė Šiauliuose (1936 m.), studijas ėjo Vyt. Didžiojo universiteto humanitariniame fakultete 1940 — 1944 m. dirbo kaip pranešėjas Kauno radiofone. Treme tyje — Ravensburge mokytojavo gimnazijoje, buvo bendruomenės org. jaunimo sekcijos pirmininkas. Nuo 1950 m. Clevelande lietuvių radijo programos

Balys Auginas

vedėjas. Bendradarbiavo laikraščiuose: Kary, Trimite, Ateities Spinduliuose, Žiburiuose, Aidu ose ir kt. 1940 metais išėjo jo eilėraščių rinkinys "Pamažu vis degu", vėliau parengė spaudai kitą rinkinį — "Širdimi į tėviškę".

---

bekalbinant (jis buvo porą žodžių Šančiuose išmokęs vokiškai), įjojo du kazokai. Pradžioje jie kalbėjosi su palydovais. Paskui jie ir kareivius, ir civilį pradėjo vadinti šnipais ir vienas pykčio perkreiptu veidu atrėmė jieties smaigalį vidury sėdėjusiam vokietukui į krūtinę ir spausdamas tarė: "Ką čia dar su jais terliotis!" Bet palydovai pradėjo rakinėti šautuvus ir vienas, matyt, vyresnysis, piktai jam pasakė: "Atsitrauk! Mums įsakyta juos visus gyvus į Žiežmarius pristatyti". Ir jie vyte išvijo kazokus iš kiemo.

Raiti studentai

Tiems išėjus, užjojo dar apie dešimt rusų: kareivių ne kareivių — be balnų, be šautuvų, tik su įvairaus ilgumo ir formų kardais ir durklais. Tai buvo linksmi, gal mažumą įkaušę, jauni žmonės ir sakėsi esą studentai. Jie susidomėjo kieme stovėjusiu teliu: visi šoko galąsti kardų. Išlingavo su pažastinėais ramentais iš trobos senelis ir klausė: "Kur jūs, bernaičiai, dabar taip jojate? Jie atšovė: "Kauno iš vokiečių atimti. Pardavė, išdavė mus generolai!" Taip mes sužinojome, kad rusų tvirtovių pasididžiavimas — Kaunas — krito. Senelis, kuris jautėsi už Kauno, kaip už pečiaus, nusiminė ir su gailesiu bei priekaištu pasakė: "Tik ne su tokiu ginklu"... ir parodė trumpoką abišalį kaukaziečių durklą. Bet durklo savininkas įsižeidė ir, prisivedęs storiausią bendrą, kuris per pilvą tikrai kojų nematė, pamatavo per petį storumą ir rodydamas, kad pervertas per tą masę durklas dar per porą pirštų kyšotų, tarė: "Chvatit!".

Jie taip nerūpestingai, bet ir negrubiai išdykavo, jog visų mūsų ūpas pakilo po kazokų scenos ir žinios, kad Kaunas krito. Naktis buvo rami, tik apie vidurnaktį visus prikėlė šautuvu daužydamas langinę ir šaukdamas "atidaryk!" Bet jis tik kelio klausė į miestelį.

Apkase

Rytą jau buvo girdėti artilerija. Tėvas su broliu išėjo griovio šlaite kasti apkaso. Pamažu ten kraustėme mantą. Povakare persikėlėme į apkasą. Man buvo linksma, nes į tą griovį atsikėlė visas Senakelės Dovainonių kaimelis, tai yra, ir mano to meto artimiausias draugas — Petras Grigaliūnas. Senelis nesutiko į apkasą lįsti: nenorėjo būti gyvas palaidotas. Jis sėdėjo po egle, be pertraukos rūkė pypkę ir visa sauja žarstė liaudies išminti, kurios, deja, negaliu pakartoti, bet galutinė išvada jo buvo tiesa. Kaunui kritus, jis buvo apatiškas, ir jau už rusus jis nė surūdijusio pusiaskatiko nebūtų davęs.

Prieš saulėlydį pasimatė rusų kareivių, bet ir pakrūmėse durtuvais įbestų šautuvų: juos taip palikdavo dezertyrai. Rusai Skaratkalny ir visa pavieškele kasė apkasus, ir mus stebino, kad jie kasėsi ne prieš vakarus, iš kur turėjo vokiečiai atslinkti, bet prieš šiaurę. Temstant, vasaros rytuose, kaip armonika, visais apylinkės miškais sugrojo kulkosvydis. Į tą pusę pradėjo plumpsėti ir vieškely susikasę rusai. Mudu su Petru Grigaliūnu bandėme porą kartų išlipti iš griovio, bet kiekvieną kartą pradėdavo nuo vieškelio į mus šaudyti. Vyresnieji mus suvarė į apkasą, kad neužtrauktume kokios nors nelaimės visiems. Mums buvo nesuprantama, kaip mus galėjo šliaužiančius tamsoje įžiūrėti. Nutarėme, kad tai galėjo padaryti tik su žiūronais.

Naktį visus pažadino žviegdami ir kvatodami vokiečių artilerijos sviediniai. Vėl viskas kuriam laikui nutilo. Paskui pasigirdo sunkūs vežimai ir iki tol negirdėti arklių raginimo balsai: "i-a!" Visi baimingai kartojo: "Vokiečiai!" Ir dar buvo keisčiau, kad tie vežimai traukė ir į laukus. Naktis buvo rami, šilta ir graži, kaip reta. Vienu kartu kažkur labai toli girdėti baisus riksmas (vėliau sužinojome, kad prie Strėvos buvo durtuvais susirėmę vokiečiai su rusais, kur krito keliolika rusų ir šeši vokiečiai).

Vokiečiai pradėjo šaudyti

Prašvitus į griovį įvažiavo du vokiečių kareiviai dviratininkai. Jie ragino nebijoti: jie turį čia trupučį pašaudyti. Tik mūsų laukė stovėjo keturios baterijos. Kareiviai triūsė apie pabūklus ir dorojo mūsų ir kaimynų žąsis. Tai buvo giedras Žolinės šventadienio rytas. Gerai įdienojus vokiečiai pradėjo šaudyti ir šaudė iki vėlos popietės. Tik tada pradėjo kristi mūsų lauke artilerijos sviediniai: rusai ėmė atsišaudyti. Pabiro griovin skeveldros ir švininiai rutuliukai. Žemės, kaip juodas vanduo, tryško į padanges. Motina tarė: "Mūsų klojimas jau dega!" Jis nedegė, tai buvo žemių ir dūmų stulpai.

Prisirišęs už kojų varėsi dvi vištas

Atbėgo du vokiečiu ir liepė paskubomis trauktis. Kilo panika: žmonės bėgiojo, kaip pamišę. Vieni, palikę vaikus ir žmonas, bet pačiupę duonos kepalą ir jį abiem rankom apkabinę bėgo, kur akys mato, kiti trypė vietoje ir spigdė vaikus ir pačias, dar kiti nenorėjo skirtis nei su turtu, nei su šeima ir delsė. Mano motina surinko visus apie save, ir man neleido nei kar vėmis rūpintis, kurios tada mano valdžioj buvo, ir kūdikiu nešina ji ėjo tokiu drąsiu ir pilnu tikėjimo bei vidinio džiaugsmo žingsniu, lyg būtų ėjusi iš vergijos į laisvės šalį. Ji buvo taip gražiai ir taip ramiai tarė: "Tuščia jo... Tuščia jų!" kad man tai paliko iki šios dienos gilų ir mielą įspūdį. Tėvas su broliu greitomis pakinkė arklius ir su visa manta pajudėjo iš vietos. Pusę kilometro paėjėjus visi atgavo pusiausvyrą ir net pradėjo juokauti. Ir aš atsiskyriau nuo motinos ir prisidėjau prie draugo Petro Grigaliūno, kuris vienas prisirišęs už kojų varėsi dvi vištas. Perėmiau iš jojo vieną. Vokiečiams tatai taip patiko, kad jie mudu nufotografavo ir apdalino šokoladu, kurio mes nei kvapo, nei skonio nebuvome pažinę, ir labai nenorėjai mes jį ragavome kaip tik dėl to, kad mums to šokolado nei kvapas, nei skonis nepatiko. Galop vokiečiai mums pasakė, kad galime sustoti. Jei reikės toliau trauktis, tai jie pasakys.

Stulpais su liepsna pakilo žemė

Išdrįsome iškopti iš griovio. Kaimynų visi laukai buvo tiršti kareivių nugulėti. Vieni jo-

(Nukelta į 2 psl.)

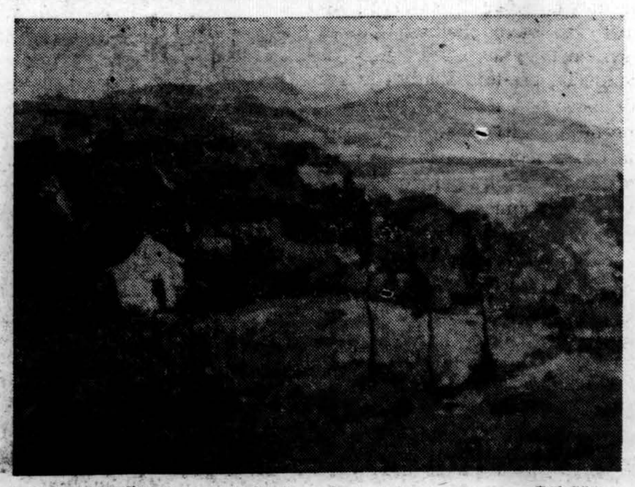

G. Pirinauskienė (Australija) Peisažas

Balys Auginas

Žemės Sodininkas

Geltono šilko siūlus jau saulė džiausto ant šakų —
Gerasis Žemės Sodininkas žengia žydinčiu taku —

Nuprausia žiedui veidą, suvysto pumpurą pūkuos,
Purienai supina kasas, ir pienės galvą sušukuos.

Našlaitės dilgės rūbą nuo kelio dulkių nuvalys
Ir raudonžandį dobilą medum pagirdys pakely.

Šiurkščiai laukų žolytei, ištroškusiai dienos kaitroj,
Rasos gaivinančius perlus Jis neša rankoje geroj.

Ir mažą piemenėlį, dauboj beganantį avis,
Vaivorykštės žydriuoju tiltu į savo sodą ves.

Žygio vizija

Žygiuojame per karštį ir per lietų —
Pelkynais, balomis, miškais — pirmyn, pirmyn — — —
Naktis, iškėlus vėliavą žvaigždėtą,
Sutinka mus. Nuvargę metam kuprines,
Ir patalą laukai mums kloja svetimi.
— — — — — — — — —

Žvelgiu į dieną, saulėtą ir šviesią —
Nebėra gaudesio, nei šūvių — taip ramu — — —
Sumigę paukščiai topolių pavėsy — — —
Spalvotom burėm plaukia pievomis žiedai — — —
Ir vieškelis už rankos veda į namus — — —

Geriu aš gimtojo dangaus šaltinį —
Jis žiūri į mane žydriom akim spindžs.
Gauruotoj saujoj nešdamas varinį
Varpelį gilės, ąžuolas skardena man —
Girdžiu, kaip skambiai plaka jo sena širdis.

Šilkiniais sieliais debesėliai sliuogia —
Ant mano veido — dulkės ir šilta rasa — — —
Ir santėmio liežuviai laižo stogą,
Ir vėjo taršomi plazdena jo plaukai žili — — —
Ir spangios akys mirksi liepsnele blausia.

Migla į pakulas vynioja sodą,
Gimta trobelė kiūto kaimo vidury. . . .
Ir aš, vienatinis sūnus, paguoda —
Motulės džiaugsmas ir žiemos naktų aušra —
Dainuojančia širdim veriu duris — — —

Rudens liūčių drėgme ant mamos skruosto,
Ir laimė — kaip voratinklio gija trapi — —
Ar tai saulėtekis, ar jos švelni ranka taip glosto? — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Ir pabundu. Dairaus: — nei tėviškės namų,
Nei motinos — — — Guliu tamsos kape — —
— — — Ir vėl žygiuojame pirmyn — — —

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Dr. Juozas Girnius** parašė gilią studiją moderniojo egzistencializmo ir apskritai dabarties žmogaus pasaulėžiūros. Mūsų jaunas filosofas tame veikale svarsto metafizinę žmogaus paslaptį, istorinę žmogiškosios buities dramą, kelius žmogaus be Dievo, mirtį be amžinybės, humanizmą be žmogaus idealo. Svarstydamas įvairius žmogaus be Dievo pavidalus gyvenime, autorius pereina iš ateistinės filosofijos į ateistinę literatūrą, stebėdamas, kaip joje reiškiasi laimės jieškojimo košmaras, lu-

Dr. Juozas Girnius

natinė kelionė beprasmybės tamsoje, prasmės jieškojimas herojinėje kovoje. Čia jis peržvelgia Kafkos, Koestlerio, Juengerio, Malraux, Hemingway, Sartre, Camus kūrybą. Pabaigoje reziumuoja savo svarstymus apie ateistinę mintį ir ateistinę tikrovę bei primena krikščioniškąją atsakomybę ryšium su ateizmu. Veikalas turi 378 rankraščio puslapius, parašytas su akylo filosofo gilumu, su mokslininko šaltumu ir tolerantiškumu, su darbštaus tyrinėtojo aktualumu ir su realisto praktiškumu. Tai tik naujosios filosofijos, bet ir naujosios literatūros studija, aktuali ir įdomi kaip tikinčiam, taip ir netikinčiam, kaip linkusiam į filosofiją mintytojui, taip ir literatūros mylėtojui, taip ir žmogui, kurs domisi gyvenimo prasmės klausimais ar nori pasiinformuoti dabarties filosofijos ir literatūros kryptyse. Būtų gerai, kad atsirastų mecenatų, kurie paremtų to veikalo išleidimą. Tai knyga, kurią išvertę galėtume pasirodyti ir kitų tautų kultūriniuose sluogsniuose. "Draugas" mielai sutiktų patarpininkauti susidomėjusiems šio veikalo išleidimu.

● **Lietuvių Enciklopedijoje,** naujam tomui raidėse I, J ir Y jau įregistruoti šie laikraščiai ir žurnalai: Į Ateitį (Žiburių pr'edas), Į Laisvę, Iliustruota Apžvalga, Iliustruotas Pasaulis, Išeivių Draugas, Išmintis, Išvien (Argentinoje), Jaunalietuvių Vadovas, Jaunas Prekybininkas, Jaunasis Ūkininkas, Jaunimas, (JAV), Jaunimas (Vydūno), Jaunimas (Liet. Jaunimo s-gos), Jaunimas (Tėv. Sargo priedas) Jaunime Budėk, Jaunimo Draugas, Jaunimo Kelias, Jaunimo Sapnai, Jaunimo Vadas, Jaunimo Žygiai, Jaunimo Žodis, Jaunoji Karta, Jaunoji Lietuva, Jaunos Mintys, Jaunųjų Pasaulis, Jėga ir Grožis, Jonistų Balsas, Jūra, Yla. Kas žinotų daugiau įtrauktinų laikraščių arba kas turėtų smulkesnių davinių apie čia suminėtuosius (kada pradėta leisti, kas redagavo, kada sustojo eiję) malonėkite pranešti žurnalistikos skyriaus redaktoriui kun. dr. J. Prunskiui, "Draugo" adresu. Atskirais pavadinimais enciklopedijoje suminimi tik spausdinti laikraščiai ir žurnalai; šapirografuoti, rotatoriumi leisti, mašinėle ar ranka rašyti organizaciniai ar stovyklų biuletiniai ir informacijos bus duodama aprašant atitinkamas stovyklas, organizacijas ir t.t. Čia šių leidinių vardai nesuminėti.

● **Ben. Babrauskas,** Liet. Rašytojų dr-jos pirmininkas, naujajam laureatui **Jonui Aisčiui** skirtame sveikinimo žodyje, kurs paskatytas įteikiant premiją Montrealyje, pareiškė:

"Drąsiu, nes iš širdies trauktu teptuku meistriškai nupiešti septyni paveikslai (jų tarpe toks negirdėtai intymus autoportretas) knygoje **Apie laiką ir žmones,** kuri šiandien atsidūrė Montrealio kultūrinių įvykių centre. Joks dalininkas taip vaizdžiai nenupieš tų mūsų rašto korifėjų, kaip tai atlikta šioje knygoje. Tie ploni brūkšniai, tos taiklios detalės padarė juos didelius, nes gyvus, per tavo, mielas Jonai, jautrią plunksną. Tavo nupieštieji draugai bei vyresnieji kolegos — gyvi ar mirę — vertai tavo atlyginti už tas dienas ir valandas, kuriomis jie papildė tavo gyvenimą, kuris jau niekad nebegrįš ir tik kūrimo valandą gal vėl išnirs pro laiko uždangą. Tik iš didelės meilės jų kūrybai galėjo rastis tiek šilmos ir šviesių spalvų patiems kūrėjams. Tokios lietuviško žodžio ir jo kūrėjų meilės ligi šiol dar neregėta.

Knyga "Apie laiką ir žmones" neša naują žanrą mūsų raštijon. Biografinis romanas senokai jau turi aiškią vietą grožinės literatūros lentynoje. O ar su šia knyga neateina mažasis biografinis žanras: novelė ar kas panašaus? Iš dalies teisingas literatūrinių atsiminimų vardas, deja, juo neišsakoma pagrindinės žymės, kurį skiria ir skirs tą knygą nuo visų kitų tos rūšies atsiminimų knygų ir dėl kurios ji išliks ilgiau už daugelį veikalų.

Kai 1933-35 metais rašei, Jonai, savo "Dievus ir smūtkelius", gal ir pats galvojai, kad tai tik straipsniai. Bet Sakalo galva Kniukšta kitaip nusprendė, surinkdamas tuos tavo — ne prezidento, tik studento — raštus krūvon. Ir nepraėjo nė 10 metų, kai, tau esant Prancūzijoje, tie tavo "straipsniai" šventadieniais per Kauno radiją buvo skaitomi ir niekas tų valandėlių kitaip nevertino, kaip tik meno valandomis. O juk per 20 nepriklausomo gyvenimo metų buvo prirašyta gal 120,000 straipsnių. Ir kas ką apie anuos visus straipsnius šiandien bežino?

Šios premijos proga netenka kartoti, kad esi didis lyrikas, bet kad ir kito žanro ryškus ir išskirtinis esi kūrėjas, tai rodo pastaroji premijuotoji knyga, taip šauniai užfiksavusi tavo literatūrinės kartos pėdsakus".

● **Vaižganto raštų pilną rinkinį** pasiryžęs išleisti žinomas knygų, maišnėlių, laikrodžių prekybininkas Jonas Karvelis. Iš viso, mažesnius du tomus jungiant į vieną, numatoma sudaryti apie 10 tomų. Susirašinėjama su Vaižganto biografijos autorium A. Merkeliu, kurio išsamiai parašytoji V. biografija bus prijungta prie Vaižganto raštų rinkinio. Knygų pelną leidėjas numatęs skirti Vasario 16 gimnazijai.

● **Mato Šalčiaus** mirties 15-tas metines šventėme gegužės 27 d.: teturėdamas 50 m. užkrėstas nuodingo moskitų įgėlimo mūsų keliautojas mirė Guayramine, Bolivijoje 1940 metų gegužės 27 d. Gabus reportažininkas, jis jau rašė Vilniaus Žinių, Vilties laikraščiuose, yra redagaves Mokyklą, Trimitą ir kitus laikraščius, yra parašęs populiarių knygų vaikams ir kai ką iš Lietuvos istorijos, bet ypač jis pagarsėjo savo kelionių aprašymais: "Svečiuose pas 40 tautų".

KARAS

(Atkelta iš 1 psl.)

dė sunkiais, gaurais apžėlusiais riešais, nematytais arkliais, kiti tuos arklius guldė pievose ir vasarojuj. Artilerijos pabūklai dar smarkiau ir tankiau šaudė. Matyti iš tūtų iššokančios liepsnos ir popiergaliai, girdėti šlykštus sviedinių oro gręžimas. Dar kelis kartus mūsų laukuose stulpais su liepsna ir dūmais pakilo žemė. Vokiečiai šaudė beveik iki pačios saulės laidos. Tada pirmi pakilo ir iššygiavo pėstininkai, pajudėjo sunkiais arkliais raiteliai. Mus stebino tie arkliai: jie visai neturėjo riščios — arba žingine ėjo, arba, kaip kiaulės, iš vietos imdavo šuoliu. Ir galop, susikrovusios mantą, pajudėjo visais laukais baterijos. Reikėjo grįžti kas sau namo. Man taip patiko tas bendras ir nerūpestingas gyvenimas, kad namo grįžti buvo labai liūdna. Namie niekas nebuvo pajudinta, tik senelės atplėšta skrynia ir spinta, ir paimtos tik žvakės. Keisti buvo namai ir net praradę savo kvapą. Ir man buvo nesuprantama, kaip tai galėjo nutikti per vieną parą, per vieną naktį, ypač, kad nebuvo žymių, kad juose būtų kas nakvojęs, o juose buvo toks svetimas kvapas, kad aš su broliu nuėjau gulti į daržinę.

Buvo likusios tik kelios vištos, o ančių ir žąsų nė vienos neliko. Ir nebūtų jie vokiečiai, jei darytų kaip visi žmonės: paukščių nepešė, bet dyrė odą su visomis plunksnomis. Kareiviai taip kelias dienas gulte gulė vieškeliu, kad mums net galvon netilpo, iš kur jų tiek ir galėjo imtis.

Gurguolininkai

Herojinė karo poezija tuo ir baigėsi. Po kareivių kolonų atėjo tikra karo pabaisa ir sloga — gurguolininkai. Tie slinko, kaip skėrės, ir viską ėmė ir naikino. Mūsų vieną dieną paėmė tris arklius, jautį, dvi karves ir septynias avis. Nepatyrę dar buvome. Tik tada mes supratome tos giesmės žodžius: nuo bado maro ir karo. Frontas nušlavė visą vasarojų: kojomis ir ratais numynė ir nutrynė. Rugiai ir kviečiai jau buvo klojime: visa mūsų viltis...

Niekas taip karo veiksmų sunkiai nepergyveno, kaip palei Dubysą tėvą nusekęs šunelis. Ten jis buvo pasimetęs ir grįžo tik po mėnesio: visas sunykęs, perkaręs ir į šunį nebepanašus. Mus visus stebino, kaip jis, būdamas smarkus šunelis, glaudėsi prie žmonių ir gailiai inkštė. Ir kiekvieną pridurmu sekiojo, dėl to niekas jo ir nerišo. Tik trečią dieną jis įsidrąsinęs perbėgo vieškelį, ir gurguolininkas jį nuo vežimo pašovė. Taip jis visų mūsų akyse ir nusibaigė, kojomis draskydamas išplėštus vidurius.

Šunelio dalia

Keista to šunelio dalia. Mums dar miestely begyvenant vieną rudenio lytingą ir vėjuotą naktį pradėjo lauke cypti ir priemenės duris draskyti šunelis. Išėjo tėvas jo nuvaryti, bet jis jam pro praviras duris prasmuko į vidų. Nieks jo neatsišaukė, o jis greitai prie visų prijunko ir liko.

Nors vokiečiai grobė ir plėšė, mano motinai jie geriau patiko, negu rusai. Gyvenome prie Vilniaus vieškelio, be to, nuo Dovainonių (vieškelinių) iki Sakart kalnio tuvo beveik du kilometru labai smėlėto kelio, kur gurguolės nuvarytais arkliais sunkiai bepaslinkdavo. Įvairaus plauko seni kareiviai-gurguolininkai turėdavo gražaus laiko pamedžioti ir paplėšti. Jau, rodos, viskas buvo nunuogta, bet jie vis dar rasdavo ką nors paimti. Jie buvo įkyrūs ir dažnai žvėriški ir žiaurūs, bet mandagūs: niekad nesibeldę neidavo trobon. Rusai vis su triukšmu: lauždavo nespėtas atsklęsti duris, daužydavo langines, prapliupdavo keiksmais ir grūmojimais, ir ko: pasiklausti kelio ar vandens atsigerti...

Vokiečiai ir vištos

Prie Trakų vokiečiai kiek užtruko, ir, sako, juos ten gerokai pamalė. Vienu metu ištisų dienų kolonomis jie traukė atgal. Greičiausiai, kad ir Vakarus se jiems žmonių reikėjo. Viena tokių dienų buvo ypač atmintina. Vėjas nešė arklių ir ratų pakeltą smėlį ir dulkes. Kareivių veidai apnešti dulkėmis ir pajuodę. Visi kažko nepatenkinti ir nematytai žiaurūs. Mūsų dar buvo likę trys ar keturios vištos, bet jos buvo taip įbaidytos, kad vis dar kojomis ir sparnais iš vokiečių išsisukdavo. Tą dieną į jas lijo durtuvų kruša. Motina, ant gonkų stovėdama, meldėsi, kad tik vokiečiai greičiau su tomis vištomis susidorotų. Lakstė ir rėkė vokiečiai ir vištos po patvorius.

Visą dieną vokiečiai griuvo į kiemą, ir jie vis dar rasdavo šį tą pagrobti. Motina buvo linkusi atiduoti paskutinius marškinius, kad tik vokiečiai nesiaustų kieme ir namuose. Jau povakare išėjo tėvas su odinėmis vadžiomis ir norėjo jas nunešęs į daržinę stogan įkišti, bet kaip tik tuo laiku dviračiu kieman įskrido vokietis: ištraukė jis tas vadžias ir, kirtęs jomis tėvui per veidą, išsistūmė dviratį į vieškelį. Tėvas viską suprato ir viską atleido, nes jam atrodė, kad visa, ką vokiečiai paėmė — arkliai, karvės, avys, vištos, kiaulės ir kita — jiems vienaip ar kitaip buvo reikalingi, bet kam jau taip verkiant reikėjo dviratininkui vadžių, negalėjo suprasti ir atleisti, ir visą gyvenimą negalėjo to užmiršti.

Atsuko į motiną šautuvą ir taikė

Nors, kaip minėjau, gyvenome prie kelio, mūsų vienkiemį vieškelis skyrė į dvi nelygias dalis, bet mūsų laukai baigėsi giliais apaugusiais grioviais, tai mes ten laikėme galvijus ir pavasario kumeliuką. Dieną ganydavau tuose grioviuose. Mane dažnai pamiršdavo, tai išvarydavau galvijus iš griovių ir šauk davausi, kad man atneštų maisto ar namo kas paleistų. Taip kartą išsivaręs karves pradėjau šauktis ir nė nepamačiau, kad iš vieškelio beržų išlindo vokiečių dengtas vežimas. Išėjo motina ir sako: "Žalty, varyk karves, ar nematai, kad vokiečiai atvažiuoja!"

Mano karvės buvo išmiklintos ir jų du kartu raginti nereikėjo. Du kartu per žolę sukirtau papliauška ir jos visos, užrietusios uodegas, pasileido grioviais. Man nereikėjo jų sekti: jo pačios žinojo kelią į krūmus, kur nežinąs vietos vokietis jų tikrai būtų neradęs ir man pačiam buvo sunku jas sutavalioti. Motina šaukė, kad aš nebėgčiau, nes vokietis gali mane pašauti. Ji ėjo paskubom į mano pusę, kol vokietis, visa gerkle šaukdamas ir rakinėdamas šautuvą, jos savo "halt!" nesulaikė. Jis priėjo ir, kažką nesuprantamai plūsdamas, atsuko į motiną šautuvą ir taikė. Motina stovėjo rami, nuleidusi rankas. Rėkdamas pribėgau prie motinos ir prisiglaudžiau. Vokietis porą kartų pakėlė į mus šautuvą ir nuėjo. Motina glostė mano plaukus: "Nebijok! aš mačiau, kad jis manęs nešaus, kad jis tik norėjo mane pagąsdinti"...

Penkioliktųjų metų vasara buvo labai graži, ir ruduo ilgas, šiltas ir sausas. Pirmomis dienomis netekome visų arklių. Ir sukome galvas, kaip susėsim žiemkenčius. Visi laukai prie kelio, visi nuo kelio matyti, kaip delnas, o vokiečiai pavieniui ir ilgomis gurguolėmis nuolatos važiavo. Bandėme arti skolintais arkliais naktį, bet arimas ir akėjimas ne nakties darbas, be to, niekas nenorėjo mums padėti dėl to, kad tai reiškė įkišti arklį stačiai vokiečiui į nasrus. Ir nežinia, kaip būtų buvę, jei ne senelis, motinos tėvas.

(Bus daugiau)

KRONIKA

● **Lietuvoj** bolševikai skundžiasi nuskurdusia dramaturgija, kuri nesugeba iškelti komunizmo kuri nepajėgia kovoti už spalio revoliucijos tikslus...

Lietuvos dramą skurdina patys komunistai. Tarybiniai redaktoriai nenori į Binkio raštus įdėti jo gana įdomios pjesės "Generalinė repeticija". Esą ji neatitinka partinės linijos.

Šios pjesės vienas egzempliorius pasiekė laisvą pasaulį ir ji su pasisekimu buvo suvaidinta keletą kartų Vokietijoj ir Amerikoj. Ją pastatė lietuvių teatras Atžalynas, pasivadinęs pirmojo Binkio dramos veikalo "Atžalyno" verdu.

Kodėl bolševikams šis Binkio veikalas nepriimtinas? Todėl, kad ten yra pavaizduotas mažojo žmogelio gyvenimas, žmogelio, kuris nori taikos. Tame veikale yra parodytas karo beprasmiškumas, išreikštas mokyklinio amžiaus mergaitės šūksniu: "Nenoriu karo".

Bolševikai visą laiką kalba apie taiką todėl, kad jie nori užmigdyti laisvą pasaulį ir jį miegantį užpulti. Bolševikai laisvąjį pasaulį padarytų tautų kalėjimu, koks dabar yra Rusijoj.

● **Literatūros konkursą jaunimui** paskelbė Venecueloje leidžiamas žurnalas "Tėvų Kelias". Jame dalyvauja pradžios ir augštesniųjų mokyklų auklėtiniai, rašydami straipsnius, pasakas, vertimus, eilėraščius ir t.t. Premijos paskirtos šešios, nuo 10 iki 30 bolivarų. Konkurso jury komisiją sudaro: R. Jeloveckaitė, J. Kukanauza, J. Zavadzkas, E. Dervojiedaitienė ir dr. A. Vabalas. "Tėvų Kelio" adresas: Apartado 369, Caracas, Venezuela, S. A. Šio žurnalo redaktorius ir leidėjas yra kun. Ant. Perkumas.

VISI KELIAI VEDA Į RENGIAMĄ
"KARIO"
GEGUŽINĘ-PIKNIKĄ
Gegužės 29 d. Willow West Picnic Grove
Willow Spring Road ir 83rd Street
Šokiams gros p. Siliūno orkestras.
Gražus sodas p. Būčio, todėl kviečiame visus karius veteranus, "Kario" skaitytojus, lietuvišką visuomenę į šį pobūvį atsilankyti.
Pelnas bus paskirtas "Kario" žurnalui paremti.
Chicagos LS Ramovės Skyriaus Valdyba

Taupymas yra turtingumo šaltinis
Mūsų bendrovės laikomi pinigai yra apdrausti iki $10,000
Pradėk taupyti tuojau. Mes mokame augštus dividendus
MIDLAND SAVINGS & LOAN ASS'N.
4038 Archer Avenue Telef. LAfayette 3-6719
Sekretorius AUGUST SALDUKAS
Už Taupomus Pinigus Mokame 3½ Nuošimčio

Tel. ofiso HE. 4-5849, rez. HE. 4-2324
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2424 West 71st Street
Val. Pirm., ketvir., penkt. 1-4 ir 7-9 antr. 1-5 treč. ir šešt. pagal sutartį.

DR. Z. DANILEVIČIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6317 South Western Avenue
Chicago 29, Ill.
Pasimatymai pagal sutarties
Telefonas REpublic 7-4900
Rezidencija: GRovehill 6-8161

DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 Archer Avenue
Ofiso val.: nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vak. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 popiet
Trečiadieniais pagal sutartį
Ofiso tel. VIrginia 7-0036
Rezidencijos tel. BEverly 8-8244

Tel. ofiso VIrginia 7-0600, rez. REpublic 7-6867
DR. BR. GAIŽIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(spec. moterų ligos ir akušerija)
4055 Archer Avenue
Kampas Archer ir California Ave.
VAL.: 2—4 ir 6—8 v. p. p.
Šeštadieniais 2—7 val. p. p., išskyrus sekmadienius

Tel. ofiso ir rez. WAlbrook 5-3388
DR. S. GEŠTAUTAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2624 W. 71st St.
Kampas 71st ir Talman Ave.
Val.: Nuo 7 iki 9 vak. Sekmadieniais tik susitarus.

Ofiso telef. INterocean 8-7654
Buto telef. INterocean 8-8732
DR. K. GUDAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Ofisas 10756 So. Michigan Ave.
Val.: Kasdien 9—12 val. ryto, 1—4 ir 6—8 v. vak., išskyrus trečiadienį. Šeštad. 10 — 3 v. Kitu laiku susitarus.

Ofiso telef. YArds 7-1166
Rezidencijos — STewart 3-4511
DR. J. GUDAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
756 West 35th Street
(kampas Halsted ir 35-ta gatvė)
VAL. 1—4 ir 6:30—8:30 p.p. kasdien, išskyrus trečiadienius. Atidara šeštadieniais 1—4 val.

Ofiso GRovehill 6-4020
Rez. Hilltop 5-1560
Dr. Alexander J. Javois
(JOVAIŠAS)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2423 West Marquette Rd.
Val. 2—4 p. p. ir nuo 7—9 v. vak.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį

Tel. ofiso PR. 6-3838, rez. RE. 7-9199
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(LIETUVIS GYDYTOJAS)
2500 West 63rd Street
VAL. kasdien nuo 2—4 p. p. ir 7:30 iki 9 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta

GRovehill 6-1595
DR. ALDONA A. JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9—12 ir 7—9 v. v. pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius.
2422 West Marquette Rd.

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
DR. J. VAITAITIS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
1407 S. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ryto ir 5-8 val. vak. Šeštadieniais 10-2.

Telefonas REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(LIETUVIS GYDYTOJAS)
3925 West 59th Street
VAL. 1—4 popiet, 6:30—8:30 vak. Uždaryta trečiad. ir šeštad. vakarais

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero
Kasdien 1—3 v. ir 6—8 v. vakare
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet
Butas 1526 So. 49th Ave.

Ofiso telef. LAfayette 3-3210, jei neatsiliepia, šaukite KEdzie 3-2868
DR. EMILY V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 S. Archer Ave.
VAL. Kasdien popiet nuo 12-2:30 v. Vak. pirm., antr., ketvirt. 6-8:30 v. Trečiadieniais tik susitarus

DR. IRENA KURAS
(Gydytoja ir Chirurgė)
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
7156 South Western Avenue
(MEDICAL BUILDING)
Pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 11 val. ryto — 1 v. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto — 1 v. p. p. Šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. popiet.
Ofise tel. RE. 7-1168
Rez. tel. WAlbrook 5-3765

Skelbtis "DRAUGE" apsimoka, nes jis yra plačiausiai skaitomas lietuvių dienraštis, o skelbimų kaina yra prieinama visiems.

Tel. ofiso YA. 7-5557, rez. RE. 7-4866
DR. FRANK C. KWINN
(KVIEČINSKAS)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1651 West 47th Street
LIGONIUS PRIIMA: Kasdien nuo 2 val. iki 4 v. popiet. Nuo 7 v. iki 8:30 v. v. Išskyrus trečiad. ir šeštad. vak.

Tel. ofiso GR. 6-5399, PR. 6-4732
DR. A. MACIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. CHIRURGINĖS LIGOS
2423 West 63rd Street
(Kampas 63rd ir Artesian)
VAL. 2—4 p. p. ir nuo 6—8 v. vak.
Šeštad. 2—4 popiet
Trečiad ir sekmad. uždaryta

DR. JULIJA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
10748 South Michigan Avenue
Val.: kasdien nuo 6 v. v. iki 10 v. v.
Šeštadieniais nuo 1 iki 5 val. popiet
Tel.: Ofiso — PUllman 5-6766
Buto — ENglewood 4-4979

Ofiso ir buto tel. HEmlock 4-5815
DR. A. NARBUTAS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
6757 South Western Avenue
Valandos: pirmad., trečiad., ketvirt., penktad. 6:30—8:30 v. vak. Antrad. 10—12 val. ryto Šeštad. 2—4 p. p.
Kitu laiku pagal susitarimą

DR. J. PAUKŠTYS
DANTŲ GYDYTOJAS
4253 So. Archer Avenue.
Įėjimas iš Whipple St.
Val. kasdien nuo 10 iki 12; 2 iki 6; 7 iki 9. Išskyrus trečiad., sekmad. Šeštad. nuo 10 iki 2 popiet.
Tel. LAfayette 3-4949, namų CEdarcrest 3-7786

DR. ALBINA PRUNSKIS
DR. VLADAS PRUNSKIS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
3259 South Halsted St.
Kasdien 3—6 val. vak. Šeštad. nuo 1—5 val. vak.
Kitu laiku pagal susitarimą
Telef. VIctory 2-1484. Resid. 2257 W. 23rd PLACE, tel. FRontier 6-5941

DR. ONA PRUNSKIS
DANTŲ GYDYTOJA
2423 West 63rd Street
(Netoli Western ir 63rd St. kampo)
Val. kasdien nuo 10—12; 2—4, 5—8 val. vak. Šeštadien. 9 — 1, trečiad. pagal susitarimą.
Ofiso tel. WAlbrook 5-2017
Res. tel. CAlumet 5-9195

Ofiso telefonas — BIshop 7-2525
DR. AL. RAČKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4312 Archer Acenue
(Kampas Kedzie ir Archer)
VAL. kasdien nuo 2 iki 9 val.
Trečiad. ir sekmad. tik susitarus

DR. ZIGMAS RUDAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Telef. REpublic 7-2290
SPECIALYBĖ CHIRURGINĖS IR ORTOPEDINĖS LIGOS
2435 West 69th Street
Val. kasdien 10—12 ir 5—8 val. vak. išskyrus pirmad. tik nuo 5 iki 8 v.v. Šeštad. 10-12 v. Kitu laiku susitarus

Dr. Antanas Rudokas, O. D.
Tikrina akis: pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
4455 So. California Ave., Chicago
Šaukite YArds 7-7381
Priima: vakarais 6 iki 9; šeštad. 10 val. ryto iki 4; trečiad. ir sekmad. tik susitarus.

Ofiso ir buto tel. ARdmore 1-1493
DR. VINCAS RASLAVIČIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
5015 — 5025 N. Paulina Street
(Bethany Methodist Ligoninėje)
Val.: Tik telefonu susitarus

Tel. ofiso CL. 4-0253, rez. GR. 6-8876
DR. A. Z. ŠAULYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4645 S. Ashland Ave. (kamb. 211)
Pirmad., antr., ketv. ir penk. 6:30—8:30 val. vakare
Šešt. nuo 2 iki 4 popiet.
Rez. 8053 S. Campbell Ave.

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Naujas adresas: 4255 W. 63rd St.
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rezid. telel. GRovehil 6-0617
Valandos: 1—3 p. m. 7—8 p. m.
Penktadienį tik popiet.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį

DR. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 So. Ashland Ave., Chicago
VAL. nuo 2—4 ir 6—8; trečiad., šeštad. ir sekmad. tik pagal sutartį.
Tel. ofiso YA 7-4787, rez. PR 6-1930
Jeigu neatsilieps viršminėti telefonai, šaukite MIdway 3-0001

Skelbtis "DRAUGE" apsimoka nes jis yra plačiausiai skaitomas lietuvių dienraštis, o skelbimų kaina yra prieinama visiems.

Kas kartą nueina nuo visuomenės, nuo religijos bėgių, tiesdamas savuosius, niekad saugios stoties neberas ir dardėdamas ilgainiui veltui dairysis budėtojo. —S. Spalis

Ofiso tel. CLiffside 4-2896
Rezidencijos: LAfayette 3-1172
DR. P. STRIMAITIS
1724 W. 47th St.
Kampas 47th ir Hermitage
Val.: nuo 2 iki 4 ir 6 iki 9 v. vak.
Šeštad. nuo 2 iki 6 val. išskyrus sek.

DR. FL. TALLAT-KELPSA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
5002 West 16th Street
Val.: kasdien 5-8, šeštad. 1-3
Telef. TOwnhall 3-0959
2534 West 68th Street
Val.: tik iš anksto susitarus
Telef. HEmlock 4-7080, neatsakius skambinti CEntral 6-2294

DR. VYT. TAURAS-TUPČIAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir spec. Moterų lig.
Ofisas ir rezid.: 2410 W. 51st St. (antras namas nuo Western Ave.)
Ofiso ir rezid. telef. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm. 8—10 v. v. Antr. Treč. ir Penkt. 6—9 v. v. ir Ketv. ir Šešt. 2-4 v. p.p. Kitu laiku tik susit.

Tel. ofiso HE 4-2123, rez. PR 6-8484
DR. V. P. TUMASONIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. CHIRURGINĖS LIGOS
6255 South Western Avenue
Val. 2—4 ir 7—9 v. p.p. Šeštadieniais 2—4 val. p. p. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta.

Tel. ofiso: DAnube 6-1125
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
MOTERŲ LIGŲ GYDYTOJAS
3267 South Halsted Street
Val. 1 iki 4 v. p. p. ir 6—8 v. vak. Šeštadieniais 1—4 v. p. p.

YArds 7-3526 YArds 7-7410
GED. J. BYLAITIS, M. D., Ph. D.
Spec. smegenų ir nervų ligos
Val.: antrad., ketvirt. 7:30-8:30 p.p. Šešt. 12:30-4 v. popiet.
DR. J. G. VALAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Val.: kasdien 6:30—8:30, šešt. 4—6
4038 So. Archer Ave.

Tel. ofiso PRospect 6-9400
Rezid. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(Vaškevičiūtė)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 South Kedzie Avenue
Val. kasdien 1—3 p. p. ir nuo 6—8 v. vak. Šeštad. 1—4 p. p. Trečiad. ir kitu laiku tik susitarus.

Tel. ofiso VIctory 2-1581, rez. VIctory 2-0742
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 West 31st Street
Kampas Halted ir 31-mos gatvių
Priėmimo valandos: 2—4 p. p. ir 6—8 v. v. Šeštad. 2—4 v. po pietų

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2420 West Marquette Rd.
VAL. nuo 2 iki 4 p. p.; 6 iki 8 vak.
Treč. ir šeštad. pagal sutartį

Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6659
DR. P. Z. ZALATORIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1821 So. Halsted Street
Rezid. 6600 S. Artesian Ave.
VAL. 11 v. r. iki 3 p. p.; 6—9 v. v.

P. ŠILEIKIS, O. P.
Orthopedas - Protezistas
Aparatai-Protezai, Med. Bandažai. Spec. pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t.t.
VAL.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
1911 W. 59th St., Chicago 36, Illinois
Tel.: PRospect 6-5084

DR. ATKOČIŪNAS
DANTŲ GYDYTOJAS
3147 So. Halsted St., Chicago, Ill.
ir
1446 So. 49th Court, Cicero, Ill.
Susitarti tel. — OLympic 2-4276

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas

Tel. YArds 7-1829
Pritaiko akinius
Kreivas akis ištaiso
Ofisas ir akinių dirbtuvė
756 West 35th Street
Val. nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8, trečiad. nuo 10—12; penktadienį 10—2; šeštad. 10—2 p. p.

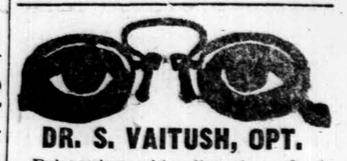
DR. S. VAITUSH, OPT.
Palengvinu akių įtempimą, kuris yra priežastis galvos skaudėjimo, svaigimo ir skaudančių akių karščio. Atitaisau trumparegystę ir toliregystę. Prirenku teisingai akinius. Visi egzaminavimai daromi su elektriniais instrumentais rodančiais mažiausius trūkumas. Speciali atyda kreipiama į mokyklos vaikus.
4712 So. Ashland Avenue
Val. 10:30—7 v. v., šeštad. 10:30—4 sekm. ir treč. uždara

Remkite dien. Draugą!
Skelbkitės "Draugė"!

Lietuvių kryžių ir koplytstulpių kilmės klausimu

MARIJA GIMBUTIENĖ, Cambridge, Mass.

"Draugo" kultūriniame priede 1955 m. kovo 12 d., p. A. Valeška, atsiliepdamas į p. J. Muloko straipsnį apie lietuviškąją ar chitektūrą, yra pareiškęs, kad lietuvių kryžiai ir koplytstulpiai atsirado tik po krikščionybės įvedimo.

Stulpai su augštyn kylančiais piramidiniais stogeliais ir saule spinduliuojantieji kryžiai, rūpestingai išdrožinėti, papuošti augalinais bei geometriniais motyvais, paukštukais, žalčiais, mėnulio ir saulės viršūnėmis, yra neišskiriami iš Lietuvos peisažo. Ne tik iš peisažo. Iš lietuvių liaudies dvasios, taip kaip ir lietuviškoji daina, papročiai, kalba. Jie priklauso tai paminklų rūšiai, kurie leidžia Lietuvai į Europos tautų mozaiką įsilieti ne grandioziniais akmens ar plieno statiniais, bet iš seno išlaikytu dvasingumu, pagrįstu iš kartos į kartą paveldėtu mokėjimu santykiauti su kosmu ir subtilia lyrine nuotaika.

Jei lietuvių kalbos ir dainos bei papročių ir tikėjimų amžius

J. Kaminskas Prie kelio

siekia tūkstančius metų, sunku patikėti, kad šių archaiškų medinių paminklų statymo tradicija būtų prasidėjusi tik prieš keletą šimtų metų. Jei yra priemonių susekti žodžių ir dainos amžiui, tuo daugiau yra galimybių nustatyti liaudies meno elementų senumą. Juos liudija istoriniai šaltiniai ir archeologinė medžiaga. Visame liaudies mene, o ypač koplytstulpiuose ir kryžiuose, sutinkame simbolius. PriešKrikščioniškoji religija turėjo vienokius simbolius, krikščionybė kitokius. Dievo Mūkos, Sopulingosios, Šventųjų, Apvaizdos akies ir kiti krikščioniškieji simboliai kryžiuose ir koplytstulpiuose atstovauja vėlyviausią istorinį sluogsnį, o saulės, mėnuliai, augalai, paukščiai, gyvuliai yra priešistorinių laikų ir senosios lietuvių religijos palikimas. Kiek tie ankstyvieji simboliai yra seni, rodo ant nenykstančios medžiagos tokioje pačioje formoje ir sistemoje išlikę simboliai iš įvairių priešistorinių laikotarpių. Archeologui, etnologui ar meno istorikui šitie lietuvių paminklai yra tikras turtas. Nevienas jų yra pasakęs: "Nuostabus archaiškumas. Šiuose koplytstulpiuose bei kryžiuose glūdi amžių klodai. Laiminga ta tauta, kuri nors ir neturėdama savo rašto iš senovės, tūkstančių metų tikėjimus įamžino iš kartos į kartą atkartojama simbolių kalba".

Mediniai paminklai buvo tarytum žmogaus palydovai, gimstantieji ir nykstantieji. Jų konkrečių liekanų iš labai senų laikų negalėjo išlikti, nes medis ilgai neišsilaiko. Seniausi stovintieji stoginiai stulpai Lietuvoje buvo pastatyti 18 šimtmetyje. Prof. A. Varnas yra nufotografavęs tokių "senių". Tačiau ne 18 šimtmetyje jie buvo pradėti statyti. Nuo tos ribos, nuo kurios mediniai stulpai nebėra išlikę, kilmei aiškinti turime imtis istorinių šaltinių ir archeologinių paminklų pagalbos.

Pradedant nuo 15-jo amžiaus pradžios turime istorinių šaltinių, kurie rodo, kad šie paminklai buvo laikomi senosios religijos pareiškimu ir jų statymas buvo griežtai baudžiamas bažnytinėmis bausmėmis. Sembos vyskupas Mykolas Junge 1426 m. išleistuose nuostatuose savo diecezijos "pagonybei" naikinti skelbė, kad joks kryžius neturi stovėti kapinėse, o jo pastatymas bus piniginė bausme baudžiamas. Šis dokumentas yra įdomus tuo, jog jame minimas ne "pagoniškas stulpas", bet "kryžius" (Lotyniškai: "ut nullam crucem circa sepulchra mortuorum locent et ut quilibet jam posita abscindat, sub pena III marc., mediętas ecclesiae et alia meditas (sic) judici" — W. Mannhardt, 1936, Letto-preussische Goetterlehre, p. 158). Tuose pačiuose nuostatuose draudžiama susirinkti miškuose, o taip pat ir švęsti kryžiaus pastatymą. 1630 metų draudžiamuosiuose nuostatuose, liečiančiuose Latviją, vėl sutinkame griežtą draudimą statyti ir raginimą dvasininkams išgriauti koplytstulpius ir kryžius, ties kuriais ūkininkai aukojo ir kitus pagoniškus papročius vykdė. 1650 metų instrukcijoje rašoma: "Visos pagoniškos koplytėlės, šventi krūmai ir kryžiai turi būti visiškai išgriauti ir išnaikinti" (ibidem, p. 494). 1693 metų instrukcijoje ūkininkai verčiami atsisakyti "pagonybės", o jai tarnaujančius daiktus: kryžius, alkus, krūmus, medžius, akmenis ir kt. nuversti, sukapoti ir su aukomis sudeginti (ibidem, p. 503). Istoriniai šaltiniai rodo, kad kryžiai bei paprasti stulpai buvo statyti vieni greta kitų tame pačiame laikotarpyje. Iš minėtų kronikiniu žinių paaiški, kad 15 — 17 amžiuje koplytstulpiai ir kryžiai buvo senosios religijos pasireiškimas. Jie turėjo nemažesnę reikšmę senajam "pagoniškajam" tikėjimui kaip šventi medžiai, gojai ar akmenys. Gręčiausiai tais laikais ant jų galėjo ir nebūti krikščioniškųjų simbolių, nes kitaip gal nebūtų reikėję Bažnyčiai be atvangos su jais kovoti. Jau vien iš šių žinių galime spręsti, kad lietuviai ir jiems giminingos gentys įvairius medinius paminklus pradėjo statyti ne po krikščionybės įvedimo. Prieš 500 su viršum metų ir vėliau jie buvo neišskiriami iš senosios religijos aneigu. Laikui bėgant "pagoniškieji" stogastulpiai ir kryžiai teisinį išsilaikymo pagrindą

.V. Veselka **Trijų Kryžių kalnas**

įgijo priaugindami prie savęs krikščioniškuosius simbolius. Bet ir tada, nežiūrint stogastulpio ir kryžiaus sukrikščionimo, svetimšalio akims šie paminklai buvo gyvas lietuvių tautiškumo pasireiškimas. Jie buvo puolami caro Rusijos valdžios. Šventųjų skulptūros koplytėlėse nepatiko žemaičių vyskupui Tiškevičiui. 1752 metais jis uždraudė statyti paminklus su išdrožinėtomis skulptūromis dėl jų "bjaurios išvaizdos". 1864 metais rusų valdžia tautinės sąmonės naikinimo tikslu uždraudė statyti naujus ir taisyti senus kryžius. Bet šie visokeriopos palaimos nešėjai suspėdavo išaugti naktimis. Tada jų išnaikinti nepavyko. Galutinio sunaikinimo jie susilaukė tik sovietinėje Lietuvoje.

Paskutiniųjų laikų lietuvių koplytstulpius ir kryžius galima būtų apibudinti kaip hybridinį reiškinį, sujungusį savyje prieškrikščioniškuosius ir krikščioniškuosius elementus. Atskyrus pridėtinius naujuosius elementus-skulptūras, Apvaizdos akis, INRI raides, kopėčias, plaktukus, vinis, angeliukus ar bažnyčių statymo poveikyje atsiradusius mažus nameliukus ant stulpo ar tiesiai ant žemės, stulpai su vienu, dviem, trim stogeliais bei ratu apjuosti ar augaliniais motyvais spinduliuojantieji kryžiai liktų dar pilnoj jėgoj ir grožy. Kuo senesni koplytstulpiai ir kryžiai, tuo labiau juose dominuoja saulės, ratai, spiralės, mėnuliai, gaivalingi augalų pavidalai Aptinkama ir žalčių besiraitančių abipus stulpo, gaidžių, paukštukų ir net arklių galvų. Pasižiūrėkime tik į senesniuosius lietuvių kryžių rinkinius — į J. Basanavičiaus — A. Jaroševičiaus knygą ar A. Varno fotografijų rinkinį.

J. Basanavičius jau prieš pusę šimto metų liaudies mene ir folklore buvo įžiūrėjęs gilią senovę. Jo žvilgsnis ypač krypo į pietų-rytų Europą ir M. Aziją, kur jis rado daug giminingos medžiagos. Jis rašė: "Šių dienų lietuvių dailėje beveik visi tie ornamentai kuriais taip mėgiama visokie dirbiniai dabinti, didžiąja dalimi yra tai tokie ornamentai, kuriuos mes randame ant įvairių, daugiausia ant molinių ir žalvarinių, daiktų senovės prūsų, lietuvių kapuose, bet ir ant daugybės kitų dar iš gilesnės senovės kilusių daiktų, rastų įvairiose Europos ir Mažosios Azijos vietose". Paralelinė medžiaga, kurios turime ištisai per priešistorinius laikus einant nuo mūsų dienų iki 4000 metų atgal Europoje ir iki 5 — 6000 metų atgal artimuosiuose rytuose, neabejotinai rodo kiek mūsų liaudies meno ornamentai-simboliai yra seni. Priešistorinių papuošalų ornamentika atkartoja daugelį mus interesuojančių simbolinių ženklų. Ypatingai dažni motyvai ant įvairių radinių yra akutės, ratukai, saulutės, mėnuliai. Simbolinis žemdirbių menas su labai panašiais, net tais pačiais prasmenimis reiškėsi plačiame plote ir ilgame laiko tarpe. Identinės simbolių sistemos pasikartoja tūkstančių metų skirtume.

Priešistorinių kapų architektūra taip pat rodo gan artimą ryšį. Žalvario amžiaus (antrajame tūkstantmetyje pr. Kr. ir vėliau) bei geležies amžiaus kapų architektūroje vyrauja apskritimas, ratas, koncentrinis ratas. Pilkapiai (kapai supilti iš žemės), apvesti akmenų vainikais, arba kapai su aplink apdėtu akmenų vainiku yra būdingi priešistoriniams Lietuvos laikams. Kaikurių pilkapių viršūnėse buvo aptikti akmeniniai stulpeliai iki 1 metro augščio. Galima spėti, kad ir mediniai stulpai su išdrožinėtais simboliais galėjo būti statomi ant pilkapio.

Lietuvos medinėms paminklams artimų paralelių randame kitų kraštų akmeniniuose paminkluose iš ankstyvų laikų. Skandinavijoje akmeninių paminklų, vadinamų "Bautasteine", yra išlikę iš įvairių laikotarpių nuo 1000 metų prieš Kr. ligi vikingų laikų. Ankstyvesniaisiais laikais paprasti akmeniniai stulpai žymėjo kapo vietą, vėlyvesniais jie buvo statomi ir šiaip kaip paminklai su runų įrašais ar vien tik geometriniu raštu ornamentuoti plokščiame reljefe. Iš 13, 14, 15 amžių Švedijoje, ypač Gotlande, yra išlikusių daug ratu apvestų akmeninių kryžių ar kitokių paminklų su rato, kryžiaus, žvaigždės simboliais. Greta akmeninių Gotlande buvo statomi ir mediniai paminklai. Vokietijoje yra randami seni, maži ir gan masyvūs akmeniniai paminklai, daugiausia ratu apvesto kryžiaus pavidale. Ratai, rozetės, paukštukai juose irgi dažnai sutinkami. Skotų ir airių akmens paminklai iš 5 — 10 amžiaus po Kr. buvo statomi netik kapo vietoje, bet ir kitur, kaip ir lietuviškieji. Juose matome įraižytas gyvates, žuvis, jietis, ratus, koncentrinius ratus. Vėlyvesnieji, 9 — 10 amžiaus skotų paminklai su rato arba kryžiaus simboliu viduryje aplink buvo ornamentuoti smulkiu geometrinių raštu. Šie šiaurinės Europos akmeniniai paminklai savo paskirtimi yra visai artimi lietuvių paminklams, nors juos ir skiria netik šimtai, bet ir tūkstančiai metų.

Liaudies menas, tautosaka, papročiai yra tarytum gyvas daiktas, savo amžiumi toli pralenkęs žmonių generacijas. Jie yra idėjos amžininkai. Medžiniai paminklai yra buvę mūsų tautos religijos palydovai. Senovėje jie buvo prieškrikščioniškosios religijos simboliai, paskutiniaisiais šimtmečiais jie buvo sukrikščionint. Archaiškųjų elementų išsilaikymas kryžiuose ir koplytstulpiuose yra gilios senovės liudininkai. Reikia nepamiršti, kad kultūra, kaip ir meno formos vis kaskart kinta. Tačiau nesuklysime teigdami, kad šių lietuviškųjų paminklų šaknys glūdi netik tuose laikuose, kada kūrėsi lietuvių ir jų protėvių baltų tauta, bet ir dar ankstyvesniuose. Atskiri prieškrikščioniški simboliai lietuvių kryžiuose ir koplytstulpiuose siekia trečiąjį tūkstantmetį prieš Kr.

Kultūrinė kronika

● **Prof. J. Baltrušaičio** veikalą "Anamorphoses on Perspectives Curienses" išleido Perrin leidykla.

● **Dail. N. Savickaitė-Mockienė** Bogotoje (Kolumbijoje) surengė savo kūrinių parodą.

● **Apie 50 lietuvaičių mokytojų** dirba Argentinos mokyklose.

● **Inž. Jonas Bilėnas** per JAV Atominės Energijos komisijos nacionalinę laboratoriją gavo stipendiją ir rudenį vieneriems metams išvyksta į atominių reaktorių mokyklą Oak Ridge, Tennessee.

● **Dail. Ant. Navickas** nupiešė keturis didelius paveikslus dekoruodamas bažnyčią Sao Paulo mieste, Brazilijoje.

● **Dail. W. J. Witkus** buvo išstatęs savo paveikslus Long Island Meno lygos metinėje parodoje.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Atidaryta Sekmadieniais 10–5 val. popiet

Geriausios Prekės Už Žemiausias Kainas Mieste

PREKĖS BE BROKŲ, SUGADINIMŲ — KAINOS BE DERYBŲ

FURNITURE CENTER INC.

Įmonės vedėjas **Justas Lieponis**

3222–24 So. Halsted St. VIctory 2-4226

Atidaryta Pirmad., Ketvirtad. 9:30 v. vak. Kitomis d. 9-6 v.

Dėl pagonybės mūsų kryžiuose bei koplytstulpiuose

A. VALEŠKA, Chicago, Ill.

Atsiliepdama į mano straipsnį, p. M. Gimbutienė įrodinėja, kad mūsų kryžiai bei koplytstulpiai yra pagonybės palikimas. Kadangi mūsų kryžiai ir koplytstulpiai su skulptūra ir ornamentika yra meniniai objektai ir jiems vertinti reikalingos ir specifinės žinios, suprantama kodėl autorė, analizuodama juos kitokiomis normomis, įkliuvo į akligatvį.

Pro storė mūsų liaudies menui nagrinėti yra tikrai vertinga medžiaga, tačiau jos neužtenka, nes meną nagrinėjant yra būtina naudotis ir meno bei kultūros istorija. Be jų šis tikslas būtų sunkiai atsiekiamas.

Autorė rašo, kad "Jei lietuvių kalbos ir dainos bei papročių ir tikėjimų amžius siekia tūkstančius metų, sunku patikėti, kad šių archaiškų medinių paminklų statymo tradicija būtų prasidėjusi tik prieš keletą šimtų metų". Jau šitokios autorės mintys kelia įtarimą, kad ji vadovaujasi daugiau jausmais, negu istoriniais daviniais. Kalba, daina, papročiai yra viena sritis, o plastinis menas — visiškai kita. Juk lietuviškai kalbėjome ir amžinąją ugnelę kūrendami, ir Vilniaus katedrą statydami, ir šiandien jos nepamiršome. Tačiau, jeigu mes ant savo kryžių bei koplytstulpių randame vieną-kitą, kad ir sąmoningai iš senovės paimtą ornamentą, jo elementą ar simbolį, kaip saulę, mėnulį ar kitokį, tai tas dar nėra joks kriterijus mūsų kryžių-koplytstulpių formai, stiliui ar amžiui nustatyti.

Autorė remiasi mūsų kryžių ir koplytstulpių archaiškumu, bet čia jai galima priminti archaiškumo nuovokos stoką. Savo konstrukcija, forma bei ornamentika tie kryžiai ir koplytstulpiai kaip tik yra labai toli palikę archaiškumą ir tų objektų puošnumas bei linijų rafinuotumas labai artimas 18 — 19 a. gamintiems kitokiems bažnytiniams bei buities daiktams. Žinoma, tos formos ir ornamentai buvo suliaudinti, tačiau liaudiškumas tai dar nėra archaiškumas. Pagaliau ir archaiškumas nebūtų joks kriterijus pagoniškumui nustatyti, nes pirmųjų krikščionių religinis menas buvo archaiškesnis už prieš jį egzistavusį graikų ir romėnų klasikinį meną. Krikščionybę priėmusiems lietuviams jau nebebuvo laiko grįžti į archaiškumą, nes krikščionybė atnešė tokius renesanso ir baroko pavyzdžius, kurie liaudžiai darė stiprią įtaką.

Saulė, mėnulis ir kt. krikščioniškoje simbolikoje

Autorė klasifikuoja: Dievo Mūkos, Sopulingosios, Šventųjų, Apvaizdos akies ir kiti krikščioniškieji simboliai kryžiuose ir koplytstulpiuose atstovauja vėlyviausią istorinį sluogsnį, o saulės, mėnuliai, augalai, paukščiai, gyvuliai yra priešistorinių laikų ir senosios lietuvių religijos palikimas". Išeitų, kad, jeigu Kristus vaizduojamas jojąs ant asilo, tai Kristus bus krikščioniško laikotarpio vaizdavimas, o asilas — jau pagoniško. O jeigu Šv. Dvasia vaizduojama balandžio pavidale, tai jau ji taipgi bus lietuviškajai pagonybei priskirta? Atrodo, kad autorei neteko pakankamai susipažinti su krikščioniškąja simbolika ir ikonografija. **Saulė, mėnulis ir įvairūs gyvuliai bei paukščiai taipgi yra priimti ir krikščioniškoje simbolikoje, ne tik pagoniškoje.** Spinduliuojančios saulės motyvas ypač plačiai buvo vartojamas Lietuvoje 17 a. bažnytinių rūbų, indų ir monstrancijų papuošimuose. Saulė ir mėnulis yra nuolatiniai Kristaus kančių simboliai vartojami ne tik ornamentikoje, bet ir tapyboje ne vien Lietuvoje, bet ir visame krikščioniškajame pasaulyje. O evangelistų, apaštalų ir sakramentų simboliuose rasite ne tik saulę su mėnuliu, bet ir kokių tik norite gyvulių ir paukščių.

Bestudijuojant prieškrikščioniškąją lietuvių religiją

Ar mūsų liaudies menininkai tuos simbolius naudojo pagonybei prisiminti, būtų sunku pasakyti. Vienas iš Lietuvos Bažnytinio Meno muzėjaus uždavinių buvo kaip tik išstudijuoti prieškrikščioniškąją lietuvių religiją ir jos įtaką mūsų menui, bet surinktoji medžiaga buvo tokia skurdi, kad iš jos negalėjome padaryti konkrečių išvadų nei apie mūsų senąją religiją, nei apie per ją pasireiškusias meno formas. Pats domėjęsis lietuvių proistorės daiktų forma bei ornamentika ir tyręs liaudies meną, laikyčiau per drąsų autorės teigimą, kad kryžiuose ir koplytstulpiuose mūsų liaudies menininkai simbolius būtų vartoję tokioje pačioje formoje ir sistemoje, kokias randame iš įvairių proistorinių laikotarpių išlikusiuose ornamentuose. Šiuo atveju galime kalbėti tik apie bendrą jų charakterį ir ornamento pajautimo nuotaiką, bet ne apie sistemą ir formą.

Mes nežinome kokio kultūrinio laipsnio lietuviai buvo prieš apsigyvendami dabartinėje Lietuvos žemėje. Galimas dalykas, kad jie buvo atskala ir labai kultūringos tautos, bet, atsidūrusi žiauriose sąlygose prie Baltijos, turėjo pradėti gyvenimą vėl nuo primityvaus laipsnio. Tačiau praeity turėtos augštos kultūros sėkla liko lietuvio kraujuje ir tik reikėjo tinkamos dirvos, kurioje jis būtų galėjęs pertuos tūkstančius metų sukauptą kūrybinę energiją pasėti. **Toji dirva kaip tik ir buvo katalikybė, kuri skatino ir puoselėjo meną.**

Mūsų prieškrikščioniškoji kultūra

Kalbėdami apie lietuvių prieškrikščioniškąją kultūrą turime: 1. vertinti lietuvių kultūrinį potencialą apskritai ir 2. kiek pagonybė, kaip religija, turėjo įtakos tam kultūriniam potencialui išbujoti. Mus stebina, kodėl tas mūsų liaudies menininkas tokiu savo kūrinių gausumu ir formų turtingumu bei įvairumu išsiveržė kaip tik krikščionybės laikais. Mes nežinome priežasčių, kodėl pagonybės laikais lietuvis nesidomėjo skulptūra, nors be nykstančios medžio medžiagos naudojo sidabrą, žinojo molio deginimo techniką, pagaliau, turėjo ir akmens. Sakykime, kad krikščionybei atėjus, pagoniškieji ženklai buvo naikinami. Bet juk negalima gi buvo visko sunaikinti ir turėjo likti nors kokie pėdsakai. Tad ar neturime pakankamai pagrindo manyti, kad mūsų pagoniškas tikėjimas nesidomėjo ar netgi draudė vaizduojamojo meno pasireiškimus? Stebėdami mūsų religinio meno staigų išbujojimą krikščionybės laikais turime psichologinių davinių manyti, kad lietuvis savo krauju ir pasąmonėje turėjo seniai sukauptą meninį patyrimą.

Mes tiksliai negalime pasakyti, kada mūsuose pradėjo statyti minėto tipo kryžius ir koplytstulpius. Savaime suprantama, kad jų statymas prasidėjo nuo paprastų kryžių ir palaipsniui vystėsi į puošnius kryžius, o vėliau įgavo ir koplytstulpių variantus. Mūsų liaudies religinio meno formos, stilius bei ikonografija yra tampriai susiję su Lietuvos bažnytiniu menu, tačiau šitame rašinyje nėra vietos tiems mūsų religinio liaudies meno niuansams išnagrinėti. Yra prieita išvadų, kad tie liaudies menininkai savo kūrybinę galią vystė katalikų Bažnyčios įtakoje ir katalikybės dėka mūsų menininkas sukūrė savitą ir turtingą meną.

Kryžius-koplytstulpis

Kryžiai pagonybėje?

Autorė nori ne tiktai mūsų kryžius ir koplytstulpius prisiūti pagonybei, bet stengiasi įrodyti, kad katalikybė ne tiktai trukdė bet ir naikino tos rūšies paminklus. Remdamasi vyskupo Mykolo Junge 1426 m. išleistais nuostatais "pagonybei" naikinti, autorė tų dokumentų arba nesuprato, arba atvirkščias išvadas pasidarė. Noriu priminti, kad anuo metu Europoje klestėjo renesansas savo rafinuočiausiomis formomis ir nusistovėjusiomis bažnytinėmis ir meno tradicijomis. Ir jeigu vyskupai matė, kad kryžių formos buvo kraipomos ir tie kryžiai buvo 'argi pagoniškais papročiais profanuojami, be abejo, kad jie nematė kito kelio, kaip tuos kryžius, kokie jie bebūtų, visai uždrausti statyti. Bažnytinio meno kontrolė ir šiandieną yra vyskupų stropiai vykdoma.

Autorės teigimas, kad pagoniškoje Lietuvoje buvo statomi kryžiai yra ne tik naujiena, bet ir nemažas atradimas. Tiesa, kad kryžiaus formos ornamentas ir pats kryžius nėra krikščionybės išradimas. Bet tik po Kristaus nukryžiavimo kryžius įgavo simbolinę reikšmę krikščioniškajame pasaulyje ir buvo inkorporuotas į meninę formą. Gi prieš tai kryžius Romos imperijoje ir Rytuose reiškė tą patį, ką kartuvė, giljotina ar šiandieninė elektros kėdė — tai buvo tik įrankis mirties bausmei vykdyti. Tad kokiu būdu kryžius pagonybės laikais Lietuvoje galėjo būti statomas garbinimo tikslu?

Kada atsirado koplytstulpis?

Ar koplytstulpis kokia nors forma galėjo būti statomas pagoniškojoje Lietuvoje, yra taipgi problematiška. Koplytstulpis turi savo aiškią architektūrinę paskirtį: graikai ir romėnai statydavo stulpą (koloną) ant kurio dėdavo skulptūrą. Kadangi nėra davinių, jog pagoniškieji lietuviai būtų domėjęsi skulptūra, tai ir tokių koplytstulpių statymas nebūtų logiškas. Be abejo, galėjo būti ir dar kitokių priežasčių tokiems koplytstulpiams atsirasti, bet mes neturime jokių materialinių duomenų tvirtinti, kad tokie koplytstulpiai pagoniškaisiais laikais mūsuose buvo tikrai statomi.

Kalbant apie šių laikų koplytstulpius, mums visai nesunku susekti ir jų formų išsivystymo šaltinius. Pirmas veiksnys, davęs koplytstulpiui kompozicinę idėją — buvo nešiojami barokiniai altorėliai. Tie altorėliai turėjo du frontu su skulptūrom ar paveikslais, o jų šonai ir apačia buvo turtingai ornamentuoti. Daugumas tų altorėlių turėdavo ir metalinius skambučius, kuriuos mūsų dievdirbiai, puošdami koplytstulpius, pakeitė mediniais. Antras motyvas koplytstulpiams statyti — tai bažnyčių altoriai ir laužyti barokiniai stogai. Kaip bažnyčių altoriai susidėdavo iš dviejų-trijų dalių, taip ir koplytstulpiai buvo pradėti statyti dviejų-trijų "augštų", kad juose galima būtų sutalpinti kuo daugiausia šventųjų figurėlių. Jeigu tos figūrėlės buvo daromos ma, todėl savaime suprantama, kad joms apsaugoti nuo lietaus ir sniego buvo reikalingi stogeliai. Kai atsirado stogas, jau tam tikras architektūrinis elementas, tai buvo visai logiškas ir puošmenų atsiradimas. Mūsų liaudies menininkas buvo laisvas nuo šablonų ir jo kūrybinė fantazija niekuo nebuvo varžoma ,todėl savaime suprantama, kad tų koplytstulpių atsirado įvairiausių formų ir tipų, tačiau šiame straipsnyje neįmanoma juos visus išnagrinėti.

(Nukelta į 7 psl.)

JŪSŲ KRAUTUVĖ DĖL KRAŠTE ŽINOMŲ FIRMŲ BALDŲ IR MATRACŲ!
Simmons — Seeley — Serta — Columbia — Brandwein
Kai jums bus reikalinga baldų ir namų įrengimų, pprekiaukite su šia draugiška jūsų apylinkės krautuve, kur rasite gerą patarnavimą.

Atidaryta sekmadieniais nuo 11 val. ryto iki 5 val. popiet. Specialė nutlaida duodama perkantiems sekmadienį.
— o —
Grynais pinigais arba išsimokėjimo sąlygomis, kurios jums patiks.

SOUTHWEST FURNITURE Co.
6200 So. Western Ave. (priešais Sears & Roebuck)

LIETUVIŠKA ĮSTAIGA
SAFETY OF YOUR SAVINGS
CRANE Savings & LOAN ASS'N
INSURED UP TO $10,000
2555 West 47th Str. CHICAGO 32, ILL. LAF. 3-1033
3% on SAVINGS
B.R.PIETKIEWICZ PRES.

SPECIALUS NUPIGINIMAS!
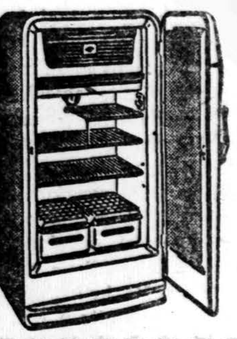
ROOSEVELT FURNITURE COMPANY, INC.
2310 West Roosevelt Road
Telef. SEeley 3-4711
Hide away Bed — Sofa-lova $109.00
SOFA-LOVA ir krėslas .. $169.00
Nauji 1955 modelio Frigidaire šaldytuvai, specialiai nupiginti tik $149.00
Pasinaudokite šiais nupiginimais ir aplankykite LIETUVIŲ KRAUTUVĘ. Atdara ir sekmadieniais nuo 11 val. dieną iki 5 val. vakaro.

MES PERKRAUSTOME JŪSŲ baldus saugiai keletą blokų arba kelias dešimt mylių

Vieno kambario baldus arba viso namo. Kreipkitės pas mus. Turis daug metų patyrimo perkraustymo darbe.
Pristatome anglis ir pečiams aliejų — dideliais ir mažais kiekiais.
STASYS FABIJONAS
2146 So. Hoyne Avenue Tel. VIrginia 7-7097

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS
Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, įvairių rūšių alyva, baterijos ir automobiliams dalys. Firestone padangos.
1934 West 59th Street Tel. GRovehill 6-9136
M. ČESAS, patyręs auto specialistas

TAUPYKITE
Chicagos Stipriausioj Taupymo Įstaigoj
TURTAS $53,000,000
ATSARGOS FONDAS $4,000,000
JUSTIN MACKIEWICH, President and Manager
ĮSTAIGOS Kasdien, įskaitant šeštad., nuo 9 v. ryto iki 4 p. p.
VALANDOS: Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro, Trečiadieniais visai neatidaroma.
CHARTERED AND SUPERVIZED BY THE UNITED STATES GOVERNMENT
STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32
PHONE: VIrginia 7-1141

AGNES & STEVE'S RESORT
Praleiskite Atostogas Gražioje Vietoje prie Gero Ežero
Vasarnamiai prie pat ežero kranto, įrengti su visais moderniškais patogumais
Gera žvejyba, daug žuvų, maudymosi ir vaikams žaidimo aikštis. Vietas užsisakykit iš anksto —
AGNES & STEVE'S RESORT
Townsend, Wisconsin

CONRAD'AS FOTOGRAFAS
(LIETUVIS)

Moderniškai įrengta vieta įvairioms nuotraukoms. Specialybė — vestuvės. Jaunavedžiams duodama puiki ir brangi dovana. Sąžiningai ir gražiai atliekamas darbas.
414 West 63rd Street
Tel. ENg. 4-5883 arba ENg. 4-5840.

V. DUKŠTAS

Reikalaukite visose maisto krautuvėse šios skaniausios duonos.
Jeigu negausite, kreipkitės į kepyklą
V. DUKSTAS,
1800 W. 46th St.
Telef. LA 3-1510

SAUGUS BALDŲ PERKRAUSTYMAS
IŠ ARTI IR TOLI
Naujas 1955 specialus didelis sunkvežimis su pilna apdrauda. Pigus ir sąžiningas patarnavimas.
Šaukite:
R. ŠERĖNAS
4546 S. Wood St., Chicago 9
IR. Tel. VI. 7-2972

Pradėkit Taupyti Šiandien, Turėsit Rytoj!
Taigi, dabar pradėkite taupyti šioje lietuviškoje įstaigoje BRIGHTON SAVINGS and LOAN!
Kiekvieno taupytojo indėliai apdrausti iki $10,000.00
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASS'N
4071 Archer Ave., į vakarus nuo California Ave.
CHARLES ZEKAS, Sec's
OFISO VALANDOS:
Pirmad., antrad., penktad. ir šešt. 9 v. ryto iki 4:30 p. p.
Trečiad. 9 ryto iki 12 v., o Ketvirtad. 9 val. iki 8 vak.

BUICK'AS
LIETUVIŠKAS
AUTOMOBILIS

1% BONAS EXTRA UŽ SANTAUPAS
Pradedant naujus 1955-tus metus, CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION įsteigia NAUJĄ BONŲ SKYRIŲ. Šiame skyriuje, be mūsų nuolatinio augšto dividendo, taupytojas dar gaus iki 1% extra bonusą. Ypatingai šis skyrius taikomas ir skiriamas vaikams bei jaunuoliams. Bet suaugusieji taip pat yra kviečiami juo pasinaudoti.
Kviečiame tėvus atidaryti bonų sąskaitą savo vaikams pačioje jų jaunystėje. Paaugusius atsiveskite į mūsų raštinę. Supažindinkite juos su taupymo svarba. Tegu jie patys, Jūsų priežiūroje, tvarko savo taupymo reikalus. Tai bus geriausia ateities dovana, kokią galite duoti savo vaikui. Jei norite platesnių informacijų, tai pašaukite arba patys atsilankykite į mūsų raštinę. CHICAGO SAVINGS yra pirmoji taupymo bendrovė visoje pietinėje miesto dalyje, kuri yra atidariusi tokį svarbų taupymo skyrių.
Padėkite taupomus pinigus į šią progresyvę, tvirtą — su viršum 14½ milijonų dolerių — taupymo bendrovę, kurioje visi indėliai yra apdrausti iki $10,000.00... Kur norimi pinigai taupytojams yra išmokami pagal pareikalavimą ir kur be pertraukos duodamas augštas dividendas.
Indėliai padėti iki 15-tos šio mėnesio dienos gaus dividendą už pilną mėnesį.
VALANDOS: Pirmadieniais nuo 12 iki 8 val. vakaro. Antradieniais ir Penktadieniais nuo 9 iki 4 valandos po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 iki 8 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta visą dieną. Šeštadieniais nuo 9 ryto iki 2 val. po pietų.
CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
6234 So. Western Avenue JOHN PAKEL, Prezidentas Tel.: GRovehill 6-7575

Vilnijos kultūrininkė J. Jakutienė

Liūdnoji žinia apie jos mirtį Lietuvoje

A. JUKNEVIČIUS, So. Boston, Mass.

Neseniai gauta iš Lietuvos žinia, kad ten 1952 m. rugpjūčio 23 dieną tragiškai žuvo Vilniaus krašto švietimo veteranė Julija Maminskaitė-Jakutienė.

Ši didžiadvasė moteris pradėjo mokytojos darbą dar rusų carinės priespaudos laikais vos 16-tus savo amžiaus metus eidama ir nepasitraukė iš lietuviškos mokyklos visą savo gyvenimą, nors dažniausiai tai buvo tik vargo mokykla, kurioj nemokėdavo algos ir nežadėdavo karjeros, o iš kurios vedė tiesus kelias į okupanto kalėjimą.

Julija buvo nepavaduojama ir visuomeniniam darbe. Visuomet šalia Julijos mokyklos gražiai veikė lietuviškos organizacijos, vakariniai jaunimo savišvietos kursai, būdavo dažni vaidinimai, plito lietuviška spauda. –

Julija Maminskaitė yra gimusi 1889 m. Lygumų kaime, Švenčionių aps. stambaus ūkininko šeimoje, pirmoji iš 14-kos vaikų. Maminskų ūkis buvo prie pat Švenčionių miesto, todėl artimai santykiavo su vietine lietuviškąja klebonija, kurioj vienas po kito dirbo tikrieji lietuvybės apaštalai, kaip kun. Burba, kun. Mačiulskis, kun. Petronis, kun. Virbickas, kun. Vaišutis ir kt. Ryšiai su klebonija turėjo didelės įtakos Maminskų jaunosios kartos auklėjimui. Visi vaikai buvo leidžiami į mokslą, kaikurie jų baigė net augštuosius mokslus. Pažymėtina, kad Maminskų šeima davė lietuviškajai mokyklai net keturis mokytojus.

Slaptoj mokykloj

Julija iš mažens buvo apsisprendusi būti mokytoja ir, kai tik amžius leido, įstojo į Švenčionių mokytojų kursus. Baigusi kursus, gavo pakvietimą į Žiežmarių parapinę mokyklą, kurioj buvo slaptai mokoma lietuviškai skaityti ir rašyti. Rusų žandarai išaiškino jaunos mokytojos "priešvalstybinę veiklą" ir pradėjo ją persekioti. Vaikai rinkosi pamokoms sumažintais būreliais kasdien vis kitoj vietoj, bet vistiek kartą buvo užklupti pamokos metu, ir mokytoja vos suskubo pasislėpti tvarte po šiaudais. Vaikai neišdavė savo mokytojos ir žandarai jos nesurado. Po to įvykio Julija turėjo iš Žiežmarių pasišalinti, nes kitaip būtų tekę atsidurti kalėjime.

Pastraukusi iš Žiežmarių, ji sėkmingai mokytojavo daugelyje vietovių Švenčionių aps., vienur siuvimo mokymu prisidengusi, kitur šalia lietuviškų elementorių rusiškas "azbukas" išdėsčiusi, trečiur tų pačių mokinių sargybas išstačiusi.

Toks darbas, ypač jis buvo sunkus tuoj po I Pasaulinio karo.

Vienas lenkų kariuomenės būrys 1920 m. rudenį, nusiaubęs Lygumų kaimą, buvo besivarąs "litvomanką" Juliją į mišką sušaudyti. Tik miklumu ir drąsa pavyko jai tuomet iš tos kritiškos padėties išsigelbėti. Tiesiog iš po kareivių durtuvų spruko į krūmus ir dingo varovams iš akių. Po to visas būrys jieškojo pabėgėlės, bet nesurado.

Su jaunimu

Lenkams užėmus Vilniaus kraštą, Lietuvių Švietimo d-ja "Rytas" pradėjo ten organizuoti lietuviškų mokyklų tinklą. Mokytoja Julija Maminskaitė buvo paskirta į Linkmėnų pradžios mokyklą, kuri tuo metu buvo neutralioj zonoj, o paskui prie pat demarkacinės linijos. Čia Julija, dieną dirbdama mokykloje, vakarais pradėjo veikti su jaunimu. Vietinio klebono kun. Breivos padedama suorganizavo vakarinius jaunimui kursus, parapijos chorą, pradėjo rengti vakarus su vaidinimais, gegužines su dainomis. Lenkų administracija negalėjo viso to pakęsti: pakaltino Juliją kurstančius žmones prieš valdžią ir pasodino ją Švenčionių kalėjiman. Po kurio laiko iš kalėjimo buvo paleista, bet turėjo sumokėti vieną milioną markių pabaudos. Po tų įvykių ir kun. Breiva buvo priverstas iš Linkmenų pasitraukti.

Lenkų administracija pradėjo nebetvirtinti mokytojų, kurie neturėjo lenkų valdžios pripažinto mokytojų seminarijos diplomo. Tokio diplomo buvo pareikalauta ir iš Julijos Maminskaitės. Tada ji stojo lietuvių mokytojų seminarijon Vilniuje; 1926 m. ją baigė ir, išlaikiusi visus valdiškus egzaminus, įgijo pilną Kuratorijos reikalaujamą mokytojos cenzą.

Mokyklų organizatorė

Po to Julija būdavo "Ryto" d-jos siunčiama į labiausiai lenkų puolamas vietoves, arba naujų mokyklų organizuoti. Čia buvo reikalingi ne tik pedagoginiai, bet ir diplomatiniai sugebėjimai. Pirmiausia reikėdavo rasti kelią į vietinių žmonių širdis, įgyti jų pasitikėjimą, sudominti juos lietuviškos mokyklos steigimu, gauti jų parašus po prašymu mokyklų inspektoriui ir pagaliau gauti jų realią paramą mokyklą organizuojant. Tuo pačiu metu reikėjo saugotis, kad neužmynus kojos policininkui, ar kuriam kitam valdžios pareigūnui, o kaikur reikėdavo juos dar ir "patepti". Visa tai Julija sugebėdavo atlikti meistriškai.

Diplomuota Julija buvo pirmiausia pasiųsta į Miciūnų kaimą, ties Gervėčiais. Ten vyko rungtynės tarp lietuviškos ir lenkiškos mokyklos, o taip pat buvo vedama kova dėl lietuviškų pamaldų Gervėčių bažnyčioje. Julija atlaikė lenkų puolamas pozicijas. "Lietuvių "Ryto" mokykla Miciūnuose turėjo daugiau mokinių negu lenkiška Gervėčiuose. Be to, mokytojos rūpesčiu Miciūnuose buvo pastatytas "Ryto" mokyklos naujas trobesys, atitinkąs visus valdžios reikalavimus. Miciūnai tapo "Ryto" d-jos rajoninis centras, į kurį suveždavo vaikus iš kitų lietuviškų mokyklų patikrinamiesiems egzaminams ir per kurį buvo duodamos instrukcijos visoms apylinkės mokykloms. Tuo pat metu Gervėčių bažnyčioj gražiai giedojo lietuvių choras.

Iš čia 1929 m. Julija perkeliama į Pažemiškių kaimą, Dukšto val. 1933 m. siunčiama į Kalviškių kaimą to pat valsčiaus. Nežiūrint vis didėjančių lenkų valdžios priekabių, šią mokyklą išlaikė iki 1934 m., kada daugumą kitų lietuviškų mokyklų jau buvo uždarytos. Iš anksčiau veikusių Vilniaus krašte trijų šimtų lietuviškų "Ryto" d-jos išlaikomų mokyklų 1935 m. jų buvo likusių tik penkios.

Slapta tarnyba mažiesiems

Vėliau, netekusi galimybės dirbti lietuviškoj mokykloj Julija, turėdama lenkų valdžios pripažintą mokytojos diplomą, galėjo gauti darbo lenkų valdiškoj mokykloj. Tačiau ji pasiryžo geriau klampoti iš kaimo į kaimą, iš pirkios į pirkią ir slapta mokyti vaikus lietuviško rašto ir savo tėvų kalbos meilės, apsaugant juos tuo būdu nuo ištautėjimo.

Kalviškių lietuvišką mokyklą 1934 m. lenkams uždarius, Julija paliko gyventi tame pačiame kaime, kur buvo ištekėjusi už vietinio ūkininko Stepo Jakučio. Čia būdama ji mokė vaikus ne tik savame kaime, bet dar keturiuose gretimuose kaimuose: Stašionyse, Jalavėnuose, Begunave ir Užkalviškėje. Ir taip tęsė savo apylinkėje lietuviško švietimo darbą iki antrojo Pasaulinio karo, prisidengdama nuo policijos akių kartais klebono duotu katechetės pažymėjimu, kartais naminio mokymo leidimu vienos šeimos vaikų, o dažniausiai be jokios formalios priedangos, rizikuodama savo laisve.

Vokiečių okupacijos metu taip pat mokytojavo savo Kalviškiuose, bet jau viešai veikian čioj lietuviškoj mokykloj. Ir tik 1943 m. pradėjus lenkų partizanams apylinkę terorizuoti, persikėlė dirbti į Švenčionių mokyklą, kurioj dirbo iki netikėtos mirties.

Šios garbingos pedagogės palikimas: daug šviesos savo gimtajam Vilniaus kraštui ir taip pat daug meilės savo tėvynei Lietuvai, sukauptos jos buvusių mokinių širdyse.

— o —

Mylėdamas kiekvieną daiktą, suprasi Dievo paslaptį daiktuose. — **F. M. Dostojevskis**

Kultūrinė kronika

● **"Garsui Amerikos Lietuvių" 60 metų.** Shenandoah, Pen, 1895 m. pradžioje pradėjo eiti savaitraštis "Garsas Amerikos Lietuvių", leidžiamas kun. Petro Abromaičio ir kun. Jono Žilinsko. 1897 m. buvo įsteigta laikraščiui leisti bendrovė — Garsas Publishing Co. Laikraštis turiniu įvairėjo, turėjo gerų bendradarbių ir tiražas augo. Net 1898 m. laikraštis įsteigė ir savo biurą Pittsburge, Pen. Tais pat metais gegužės 30 d. laikraštis kun. V. Matulaičio iniciatyva perkeltas į Minersville, Pen., bet jau lapkričio 17 d. perkeltas į Elizabeth, N. J. Buvusi laikraščiui leisti bendrovė iširo ir naujoj vietovėj įsisteigė kita: iš kun. B. Žindžiaus, kun. A. Kaupo, kun. J. Kaulakio, ir kun. M. Šedvydžio ir laikraštis ėjo iki 1899 m. pabaigos. Sustojimo priežastis, žinoma, jėgų išblaškymas ir pastoraciniai darbai. Nuo 1897 m. rugsėjo 29 d. iki 1898 m. balandžio 6 d. buvo leidžiamas priedas "Pasaulė", žinioje minėto biuro Elizabeth, kuriam vadovavo kun. B. Žindžius ir D. Brazinskas. Priedas daugiau apėmė parapinį gyvenimą. 1897 m. kun. A. Milukas prie "Garso Amerikos Lietuvių" pradėjo leisti savaitraštį "Lietuvišką Knygyną", kuris pradėjo eiti su "Garso Amerikos Lietuvių" 32 Nr. "Lietuviškas Knygynas" buvo nedidelio, knygutės formato, 16 psl. Tikslas buvo, kaip jie rašo — "praplatinti tarp lietuvių meilę skaitymo ir meilę knygų, o per knygas — apšvietimą"... Pirmasis numeris be įvairios informacijos, davė ir grožinės literatūros. "Garsas Amerikos Lietuvių" pirmasis, pradėjęs leisti periodinius priedus.

(jv.)

Čechovo laiškai

Anglų kalba New Yorke išleistas Čechovo laiškų rinkinys, pavadintas "The Selected Letters of Anton Chekhov". Knyga turi 331 pusl.

Automatiškas radijo stoties jieškotojas

Franklino instituto (Philadelphijoje) Elektros Inžinerijos laboratorijose baigiamas ištobulinti naujas išradimas, kurį įtaisius radijo priimtuvuose, pats aparatas, paspaudus mygtuką, suras radijo bangas, kurios geriausiai girdimos. Nereikės ranka sukinėti ir jieškoti.

Laimėti sielas

Žinomas eilės knygų autorius John O'Brien išleido naują veikalą "Binging Souls to Christ". Jame eilė autorių rašo apie būdus, kaip sėkmingiausiai krikščioniškai ideologijai galime laimėti žmones. Be kitų autorių veikale rašo kard. Spellman, kard. Stritch, konvertitė Clare Booth Luce.

Paskutinė Claudelio knyga

Prieš pat mirtį Paul Claudelis buvo grąžinęs leidėjams korektūras savo paskutiniosios knygos "Aš pamėgau Šv. Raštą".

duoną ir įvairias skoningas bulkutes kepa

BRUNO'S KEPYKLA
3339 S. LITUANICA AVE.
Tel. CLifside 4-6376
Pristatome į visas krautuves ir restoranus, taip pat išsiunčia į visus artimuosius miestus.

COME ONE... COME ALL!
For an unsurpassed evening of good music, good food, dancing, polkas, cocktails to the
GRAND OPENING
of
PAUL & TED'S LOUNGE
featuring the inimitable
POLKA TWINS
PAUL & TED'S LOUNGE
2001 S. Western Ave.
Reservation: VIrginia 7-8868.

MOVING
A. BENIULIS atlieka įvairius perkraustymus ir pervežimus iš tolimų ir artimų atstumų.
Telef. SE. 8-2146
arba BI. 7-7075
1885 CANALPORT

TELEVIZIJOS
Rūpestingai ir pigiai taisau
APARATUS
Garantuoja darbą ir dalis.
J. MIGLINAS
Telef. — HUmbold 6-1038

STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMAMS PRISTATOME VISOKIŲ RŪŠIŲ MEDŽIAGĄ

CARR MOODY LUMBER CO.
STASYS LITWINAS, Prez.
3039 So. HALSTED ST.
Tel. Victory 2-1272
APKAINAVIMĄ IR PREKIŲ PRISTATYMĄ TEIKIAME NEMOKAMAI
RAŠTINĖ ATIDARYTA kasdien nuo 8 val. ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. vakaro.

NUO UŽSISENĖJUSIŲ SKAUDANČIŲ ŽAIZDŲ IR ATVIRŲ ODOS LIGŲ
Tie, kurie kenčia nuo SENŲ, ATVIRŲ ir SKAUDŽIŲ ŽAIZDŲ, jie negali ramiai sėdėti ir naktimis miegoti, nes jų užsisenėjusios žaizdos niežti ir skauda. Kad pašalinti tą niežėjimą ir skaudėjimą senų atvirų ir skaudžių žaizdų, uždėkite LEGULO Ointment. Jų gydomos ypatybės palengvins jūsų skaudėjimą ir galėsite ramiai miegoti naktį. Vartokite jas taipgi nuo skaudžių nudegimų. Jos taipgi pašalina niežėjimą ligos vadinamos PSORIASIS. Taipgi pašalina peršėjimą ligos vadinamos ATHLETE'S FOOT, sustabdo džiovinimą odos ir perplyšimą tarpirščių. Yra tinkamas vartoti nuo džiūstančios, suskilusios odos dedirvinių, odos išbėrimų ir t. t., taipgi tinkamas vartoti vaikučiams kada pasirodo skaudus išbėrimas nuo vystyklų. Jis yra gera gyduolė nuo išviršinių odos ligų. Legulo Ointment yra parduodamas po 75 ct., $1.25, ir $3.50. Pirkite vaistinėse Chicagoj ir apylinkėse— Milwaukee, Wisc. Gary, Ind. ir Detroit, Michigan arba rašykite ir atsiųskite Money order į:

LEGULO, Department D.
5618 W. Eddy St. Chicago 34, Ill.

JONAS GRADINSKAS
TELEVIZIJOS, RADIO, PATEFONŲ TAISYMAS
"PASKAMBINKIT PRIEŠPIET — ATVAŽIUOSIM POPIET"
J. G. Television, 944 W. 35th Pl
Telefonas FRontier 6-1998
Pas lietuvį — ir geriau ir pigiau!

MELUOČIAU,
jei reklamuočiau, jog rašoma mašina "turi lietuvių kalbos pilną raidyną ir dar keturis raidynus kitų kalbų" —
Nes 88 ženklų mašinoje telpa tik vienas GERAS RAIDYNAS. Taip pat TVIRTINU, kad tik Royal mašina turi automatus greičiui ir paraštėms reguliuoti. To neturi nei vokiškos, nei itališkos, nei amerikoniškos kitų firmų.
Pranešę savo adresą, smulkiausias informacijas ir išsamią knygą su 16 paveikslų gausite per

J. L. GIEDRAITIS
1632 Broad St., Harford 6, Conn.,
kuris "Draugui" žinomas, kaip sąžiningas asmuo.

SOPHIE BARCUS
RADIO PROGRAMA
Iš WGES stoties — Banga 1390
NUO PIRMAD. IKI PENKTAD.
8:45 iki 9:30 val. ryte
ŠEŠTAD. 8:30 iki 9:30 ryte
PIRMADIENIO vak. nuo 7—8 v.
SEKMAD. 8:30—9:30 v. r. iš stoties
WOPA — 1490 kil.
Chicago 29, Ill. HEmlock 4-2413
7121 SO. ROCKWELL ST.

PIGIAI IR SAUGIAI
PERKRAUSTAU
BALDUS
VIETOJE IR IŠ TOLIAU
K. EIDUKONIS
Turiu naują didelį sunkvežimį ir apdraudas
6930 S. Talman, Chicago 29, Ill.
Tel. GRovehill 6-7096

SUTVARKYKITE LAIKU SAVO AUTOMOBILĮ
Complete Auto Service

Body Repair
4542-44 S. Western Ave. Tel. CLif. 4-0079
Sav. Stasys Dapkus, prityręs mechanikas, turįs moderniausius įrengimus, gerai ir nebrangiai pataiso karoserįją ir nudažo, taip pat sureguliuoja motorą, kad taupiau naudotų benziną ir alyvą. Jis šioje srityje dirba nuo 1936 metų, taip kad jo darbu būsite patenkinti. Namų telef. WAlbrook 5-7580.

RAKANDAI
Ilgiau tarnaus, gražiau atrodys, mažiau kaštuos iš pirmos ir seniausios

LIETUVIŲ BENDROVES KRAUTUVĖS CHICAGO
PROGRESS FURNITURE CO.
4181-83 ARCHER AVE.
Tel. LAfayette 3-3171
Brighton Parko kolonijoje
KASDIENĄ ČIA RASITE DIDŽIAUSIAS PREIKIŲ VERTYBES
Naujausių madų, geriųjų išdirbysčių rakandų, kaurų, pečių, televizijos aparatų, refrigeratorių, plovyklų, vaikams rakandų ir visų kitų namams reikmenų.
LENGVI IŠSIMOKĖJIMAI PRITAIKOMI VISIEMS

PASIRINK GERĄ VIETĄ SAVO SANTAUPOMS!
● Universal Savings and Loan bendrovei sucina 32 metai nuo įsikūrimo.
● Tikslas šios bendrovės yra suteikti galimybę taupytojams dėti savo santaupas: pirkimui nuosavybės, apsaugai nuo nedarbo, suteikti mokslą savo vaikams ir kitokiems reikalams.
● Čia visų indėliai yra apdrausti iki $10,000.00.
● Ši bendrovė yra narys Federal Home Loan Banko, kuris suteikia galimybę, reikalui esant, pasiskolinti dideles sumas iki 35% turto.
● Kiekvienas taupytojas yra savininkas šios bendrovės.
● Mokame augštus dividendus ant indėlių 2 kartus metams, o kas atlieka paskirstome į atsargas.
● Pinigai įdėti prieš 10 dieną neša dividendus už visą mėnesį.
● Suteikiame paskolas pirkimui namų ant ilgų ir lengvų išmokėjimų.
UNIVERSAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
1800 S. Halsted St. Chicago, Ill.
Tel. HAymarket 1-2028
Atdara nuo 9 val. ryto iki 4 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta.
Ketvirtadieniais atdara iki 8 val. vakaro.
Automobiliams tuščias lotas šalimais.

MOVING
APDRAUSTAS PERKRAUSTYMAS
IŠ TOLI IR ARTI
NAUJI DIDELI TROKAI - NAUJAUSI KRAUSTYMO ĮRANKIAI
ILGŲ METŲ PATYRIMAS - PIGUS IR SĄŽININGAS PATARNAVIMAS
JUOZAS NAUJOKAITIS
2022 W. 69 St. CHICAGO 36, ILL. Tel. WAlbrook 5-9209

PERKRAUSTYMAI — MOVING
Pigus, sąžiningas darbas. Visi apdraudimai. Iš artimų ir tolimų distancijų. Šaukite sekančiai:

ANTANAS VILIMAS
3415 S. LITUANICA AVE., CHICAGO, ILL.
Telefonas — FRontier 6-1882

SEGHETTI TRAVEL BUREAU
2451 S. Oakley Ave. Tel. YRrds 7-3278
MES PARŪPINAME KELIONES: Lėktuvais — Geležinkeliais — Autobusais — Laivais.

Sutvarkome dokumentus atvažiuoti į Ameriką. Parūpiname dokumentus norintiems išvykti į užsienį. TURIME LIETUVIŲ Skyrių. Pildome afidevitus.

GORDON - KELLY WOOLEN Co.
NOT INC.
PUIKIOS IMPORTUOTOS IR VIETOS GAMYBOS VILNONĖS MEDŽIAGOS, VYRŲ IR MOTERŲ KOSTIUMAMS IR PALTAMS. YRA DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIŲ MEDŽIAGŲ LIEKANŲ UŽ NEPAPRASTAI PIGIAS KAINAS.
Atdara kasdien nuo 8 val. ryto iki 6 val. po pietų
Šeštadieniais nuo 8 val. ryto iki 3 val. po pietų.
Dėl sekmadienio pirkinių reikia susitarti telefonu.
221 WEST VAN BUREN STREET. Telef. WEbster 9-3633, 9-3634

LIETUVIŠKA GAZOLINO STOTIS IR AUTOMOBILIŲ TAISYMAS
5758 So. Western Ave. Tel. REpublic 7-9533
Perėjus į vieno savininko rankas naujai persitvarkė. Dabar JUOZAS GRYBAUSKAS turįs 40 metų mechaniko praktiką vadovauja automobilių taisymo darbams. Dirbtuvėse atliekami automobilių lyginimo ir dažymo darbai, taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. Automobilių taisymo dirbtuvės atdaros nuo 8 val. ryto iki 6 val. vak. Gazolino stotis, kurioje parduodamas SHELL benzinas atdara nuo 6:30 ryto iki 9:30 vakaro.
Įmonės savininkas VIKTORAS KOŽICA

Telef. REpublic 7-5803
ADOMAS VAITKEVIČIUS
ANGLIŲ IR ALYVOS PARDAVIMAS
Visų rūšių namų apšildymo sistemos įvedimas, perdirbimas ir pataisymas
Greitas, sąžiningas ir pigus patarnavimas
ATLAS FUEL CO.
Atstovas
4919 So. Paulina St.
PRospect 6-7960

Vestuvių nuotraukos
Augštos rūšies fotografijos
Mūsų specialybė
Precin Photo Studio
INC.
EDVARDAS ULIS, sav.
4068 Archer Avenue
Telefonas VIrginia 7-2481

DU NAUJI FILMAI

JUOZAS KARIBUTAS, Los Angeles, Calif.

Puošniame Burbenko slėnyje, kurį supa pasakiškai gražūs kalnai, Walt Disney studija turėjo savotišką šventę — premjerą. Prieš išleidžiant į plačiąją visuomenę buvo rodomi du nauji filmai: "Switzerland" ir "Lady and the tramp". Į tą šventę buvo kviestas visas diplomatinis korpusas su šeimomis, studijų direktoriai, filmų gamintojai, žurnalistai ir korespondentai. Taip pat matėsi ir keletas žvaigždžių-aktorių. Malonu nastebėti, kad tarpe kitų buvo pakviestas ir Lietuvos garbės konsulas Bielskis su ponia ir šių eilučių autorius, kaip korespondentas.

Pirmasis filmas "Šveicarija" imąs laiko vos 35 min. buvo visų labai šiltai sutiktas. Didelis buvo susidomėjimas ir tais Šveicarijos papročiais, kurie sukosi ekrane su labai gražia spalvinga ir patrauklia aplinkuma. Filmas labai panašus į cineramą. Visų pirmiausiai praskriejo Alpių kalnai. Po to sukosi prieš žiūrovo akis didieji Šveicarijos miestai: Lozana, Bernas, Zuerichas. Toliau sekė jų papročiai su eiliniais darbais, kaip tai: arimas, malimas, sūrių slėgimas, šienavimas po augštus kalnus, ir kūlimais su spragilais. Paskutinysis "sportas" (taip jį kai kurie pavadino iš nesupratimo) sulaukė didelio susidomėjimo. Jaunimas ėmė kvatoti, o kiti nustebę kits kitą klausė: "Ką jie čia dabar daro?" Šalia manęs sėdėjęs vienas graikų žurnalistas kreipėsi su tokiu klausimu, koks čia sportas? Paaiškinau, kad tokį sportą ir aš mokų — tai kūlimas. Jis buvo nustebintas.

Toliau bėgo ekrane šveicarų senoviški papročiai, karnavalai, kurie savo margumu ir tautinių drabužių spalvingumu, sudarė savotiškai malonų įspūdį. Daug kur labai priminė Lietuvos papročius. Tą filmą vertėtų kiekvienam pamatyti, nors jį būtų galima daugiau priskirti prie kronikos.

"Lady and the tramp" filmas trunkąs daugiau kaip valandą. Labai gražus pastatymas. Visa laiką švelni muzika lydi vaidybą, tik gaila, kad vietoje žmonių čia "veikėjai" — šunys. Tai mikimauzų triukai, kur tik gabiu aktorių įkalbėta. Savotiškai skamba šunų solo, kvarteto dainos, jų išgyvenimai, kada jie būna labai skriaudžiami žmonių. Visa susumavus, sakyčiau, kad tas filmas taikytas vaikams, nors amerikietiškos rinktinės publikos buvo gana šiltai sutiktas. Katalikiška visuomenė turėtų į tą filmą kritiškiau pažiūrėti ir savo vaikučiams nepatarti į jį eiti. Gaila, kad nenoro iškarpyti ir pataisyti, tada būtų filmas tikrai įdomus.

Filmas, kainojęs net keturius milionus dolerių ir ėmęs daugiau keturių metų darbo, neatneš daug naudos visuomenei.

Dabar laukiama iš tos pačios studijos naujo dalyko: po penkerių metų žada išleisti filmą "Mieganč'oji gražuolė" su tikrai gražiu menišku pasirodymu. To filmo gaminimas truks septynerius metus. Jį daro 300 menininku-tapytojų. Plačiau apie tą studiją, kuri turi savo gana įdomią istoriją kitą kartą.

Saleziečių universitetas

Romoje steigiamas salezičių universitetas su seminarija ir jaunimo centru. Prie jo veiks bendrabutis su 500 vietų studentams.

Knyga apie penicilino išradėją

Indianos universitetas neseniai išleido L. J. Ludovici knygą "Fleming. Discoverer of Penicillin". Veikalas turi 223 pusl. Flemingas, kurs mirė šių metų pradžioje, praleido daug laiko studijuodamas organizmo vartojamas kovos priemones prieš ligas. 1928 metais jis pastebėjo, kad pelėsiai vienoje bandymų vietoje taip paveikė, kad pačios bakterijos buvo sunaikintos. Tas užvedė jį ant kelio — surasti peniciliną.

Faktai apie mūsų žemę

Žemės centras yra apie 3,950 mylių nuo paviršiaus, tuo gi tarpu giliausia vieta, kokią žmogus žemėje yra pasiekęs ir ištyręs tėra 4 mylios. Kasantis gilyn į žemę atrandama, kad kas 100 jardų temperatūra kyla po 7 laipsnius Fahrenheito. Iš žemės išsiveržusi lava visdėlto nėra karštesnė kaip 2700 laipsnių. Vidury žemės yra karšta, skysta masė. Atšalusioji pluta tėra tik apie poros tuzinų mylių storio, taigi, palyginamai, plonesnė kaip kiaušinio kevalas.

Finansavo poezijos studijas

Amerikos Filosofinė draugija Philadelphijoje paskyrė lėšų kun. Owen Blum, OFM, istorijos dėstytojui Quincy kolegijoje, kad jis vyktų į Europą ir ten iš užsilikusių muzėjuose rankraščių pastudijuotų šv. Petro Damiano lotyniškąją poeziją. Norima aiškiai nustatyti, kas šiam autoriui reikia priskirti.

Graužiantieji miesto dūmai

Mokslininkai patyrė, kad Los Angeles ir kaikuriuose kituose miestuose žmones varginantieji garai ore susidaro iš išgaravusio benzino, besijungiančio su ozonu. Benzino garai atsiranda iš automobilių, iš benzino valyklų, o ozonas ore atsiranda iš deguonio, veikiant azoto dioksidui ir saulės spinduliams.

Visi labai gerai atsiliepia apie tik išėjusį 468 p. gražiais drobės viršeliais P. Abelkio istorinį romaną

ATLAIDŲ PAVĖSY

kurio kaina 4 dol. ir kitą, tokiais pat viršeliais, 422 p.

ŽEMAIČIŲ KRIKŠTAS

kaina 3 dol. 50 ct. Reikalaukite pas visus knygų platintojus arba kreipkitės betarpiai į autorių, pasiųsdami Money Order tokiu adresu: P. Abelkis, 349 W. 108th Pl., Chicago 28, Ill. Užsisakiusiems nemažiau 10 egz. duodama nuolaida.

M. Zoščenko

BŪNA

Vaniuška gi Ledencovas darbą gavo. Tikra teisybė. Treste dabar dirba.

Ir kas galėtų pagalvoti. Neturėjo gi žmogus nei protekcijos, nei ypatingų pažinčių skyriuje — nieko tokio neturėjo. Ir štai pamėgink gi tu! Dirba.

O sako, kad visur kūmystė ir protekcijos ir svetimam žmogui neva sunku kur nors įlisti. Ai meluoja!

Vaniuška Ledencovas visame treste nei vieno pažįstamo žmogaus neturėjo. Ne tik, sakysim, kokio nors atsakingo pažįstamo, o bendrai jokio neturėjo. Buvo vienas bepartyvis krovikas, bet ir tas padienis. O ar daug gali padaryti padienis krovikas?

O vieną kartą atėjo Vaniuška Ledencovas pas ta kroviką. Pastatė jam porą alaus ir sako:

— Štai kas, prieteliau. Protekcijos neturiu, pats žinai, nėra, skyriui nepriklausau — pagelbėk kaip gali.

Krovikas sako:

— Vargu ar, mielas žmogau, galėsiu padėti. Juk negalima taip, tep-lep, be protekcijos. Pats supranti.

Bet taip darniai viskas įvyko. Pernai krovikas pergabeno tresto buhalteriui baldus.

— Taip ir taip, — sako, gerbiamas drauge buhalteri. Savo laiku aš jums baldus pergabenau. Nieko tokio nesulaužiau, išskirtant vieną praustuvo kojelę. Įkiškite kur nors Vaniušką Ledencovą. Protekcijos jis, nedorėlis, neturi. Nieko tokio neturi. Skyriams nepriklauso. Na, stačiai, žūna jaunikaitis be protekcijos.

Buhalteris sako:

— Vargu ar, mielas žmogau, galima be protekcijos. Stačiai, — sako, negaliu tau pažadėti.

Bet jau tokia laimė Vaniuškai teko. Tokia planeta jam, nedorėliui, kliuvo.

Ant rytojaus, pavyzdžiui, ateina buhalteris pas komercinį direktorių, pakiša jam popierėlį pasirašyti ir sako:

— Žinote, drauge direktoriau, nūnai be protekcijos stačiai grabas.

— O kas? — klausia direktorius.

— Šitaip, — sako buhalteris, — yra čia, valkiojasi vienas jaunikaičiukas be protekcijos, tai niekur negali įlįsti. O gi ir mes vargu ar galime jį įkišti.

— Na jau, — sako direktorius, — be pažinties kaip jį, kipšą, įkišti. Blogai jam be protekcijos.

O čia įeina direktorius-tvarkytojas.

— Apie ką, — sako, — kalbate?

— Gi štai, sako, — drauge direktoriau-tvarkytojau, yra čia vienas jaunikaičiukas, vadinasi Ledencovas, neturi jis, nedorėlis, jokios protekcijos, niekur negali įlįsti, vis valkiojasi.

Direktorius-tvarkytojas sako:

Na, tegu pas mus ateina. Pažiūrėsim.

Juk negalima, piliečiai, vis sulig pažinties ir sulig pažinties. Reikia gi atsižvelgti į žmogų ir be protekcijos.

Taip ir atsižvelgė.

O sako — visur kūmystė ir protekcijos. Štai būna gi...

Vertė **K. Taliunevičius**

PICK POCKET PROOF WALLET

The only wallet on the market which gives absolute protection against Pickpockets and Loss.

More than 25 Million People in the U. S. A. had their pockets picked.

DON'T LET THIS HAPPEN TO YOU

The Protecto-Wallet is foolproof and Patent No. 2.693.164 is issued on the Safety Locking Device and the Warning Noise. The wallet is actually locked to the lining of the pants pocket and it is impossible for a pickpoket to take it out of the pocket without the owner of the wallet feeling or hearing it.

That is the protection

Cost of Wallet $2.20 prepaid including 10% Government Excise Tax

Please advise what color wallet you want: whether blue, brown, saddle color or lizard finish.

Send Check, Cash or Money Order to:

PREMIUM SALES CO.

339 W. Schiller Street Chicago 10, Ill.

MES NORIME JUMS PATARNAUTI !

Didelis Pasirinkimas

Lietuvių Maisto Krautuvėj

Gardžių dešrų; kaimiško sviesto; užsieninių maisto produktų; tikro bičių medaus; grybų ir kitų produktų.

Valandos kasdien: nuo 7 val. ryto iki 10 val. vak. Sekmadieniais visa diena dėl jūsų patogumo.

BORDEN'S PIENO PRODUKTAI

MIDWEST STORE

2515 West 69th Str. REpublic 7-9259

COLLEGE OF SAINT TERESA

WINONA, MINNESOTA

Degrees of Bachelor of Arts, Bachelor of Science, Bachelor of Science in Nursing. A conservatory of Music is maintained in connection with the college.

ACCREDITATION: Registered for Teacher's License by the New York Board of Regents; On the Approved List of the Association of American Universities from 1917 until Association ceased accrediting in 1948; holds Membership in the National Commission on Accrediting; Holds Membership in the North Central Association of College; The Department of Nursing is accredited by the National League for Nursing Under one thousand dollars for board, fee, tuition and room.

For Information: address

DIRECTOR OF ADMISSIONS

RUDY'S CHICKEN FARM

Select from our wide choice **Live Poultry. Dressed to Order. Fresh Eggs.** — Direct from farm to you in season. **Turkeys — Ducks — Geese — Hens — Fryers**

Phone. Will have ready at

FIlmore 4-2678

807 Roosevelt, MAYWOOD, ILL.

Lund Nursing Home

Adequately Equipped to care for the aged, convalescent and bedfast. Kindness is our most important asset. 24 hr. nursing care. Carefully planned diet.

For information and rates

Phone 24613 or write to

MRS. LUND

DEPT. D.

1503 Fourth St., Rockford, Ill

MODERN TREATMENT OF ARTHRITIS AT HOME

Enlarged and new revised edition. Various forms of Arthritis causes: detailed instructions for selfcare of Arthritis, Neuritis, Bursitis, Sciatica and all forms of Rheumatoid conditions. $5.00 P.P. Special physicians edition with complete office procedures $10.00 Post Paid.

DR. N. AMIEL

1410 9th St. N.

St. Petersburg, Fla.

AUDYKLA JUOSTA

Sav. Kazys Prišmantas

1805 West 46 Street

Chicago 9, Ill.

Telef: LAfayette 3-3085

Gamina juostas, takelius, juosteles pagalves vardinių, gimimo ir kitų progų dovanoms. Taip pat galima gauti ir knygu.

This announcement is not an offer to sell or solicitation of an offer to buy these securities. The offering is made only by the Prospectus.

NEW ISSUE

65,000,000 SHARES

Warren Oil & Uranium Mining Co., Inc.

A Colorado corporation

COMMON STOCK

PUBLIC OFFERING 7½ CENTS PER SHARE

The prospectus may be obtained in any state in which this announcement is circulated from such of the underwriters and other dealers as may lawfully offer these securities in such state.

WEBER INVESTMENT COMPANY

2341 Kiesel Avenue Ogden, Utah

TWX-OG 27 Dept. A F

Please send me Prospectus on Warren Oil & Uranium Minning Co., Inc.

Name . . . . .

Address . . . . .

City ..... State .....

Willow West Inn

Picnic Grove

83rd & Willow Springs Rd.

Willow Springs, Ill.

Tel. Willow Springs 1064

Savininkas — Richard A. Butchas

COMPTOMETRO — MAŠINRAŠČIO MOKYKLA

Priima naujus kursantus kiekvieną savaitę. Per 3-4 mėn. išsivaduosi iš dulkino fabriko ir dirbsi švarioj raštinėj. Skambink tuojau Mokyklos Vedėjui P. Kesiūnui tel. BIshop 7-3013 arba kreiptis tiesiai į mokyklą **938 W. 31 Pl.**

MOTORISTS

The Engine of your Car is very important!

We give you guaranteed workmanship on carburators, ignition.

Specializing in repairs on generators, starters, regulators —

Lowest prices — Tops in quality.

JARVIS CARBURETOR & AUTO SERVICE

4th & Maryland — Gary, Ind.

ANGLŲ KALBOS PAMOKOS

K. KALNĖNAS

6402 S. Fairfield Ave., Chicago 29

(3-čias augštas, durys po kairei, art' 63-čios gatvės ir California Ave.)

Duoda tremtinys prieš karą baigęs Čikagos universiteta.

1 dol. 25 ct. val. — privačios.

VERTIMAI - ANKETOS - LAIŠKAI

RENEE CLEANERS

Dressmaking & Alterations

We will pick up your work.

Also specializing in making custom-made draperies

Expert work. Quality materials.

Call —

AUstin 7-7047

610 N. LAMON

Make your stay a pleasant one for you and your family at Lake Geneva's finest motel

THE PINE TREE MOTOR COURT

Hwy. 12, Patrick Murphy, Prop.

14 ultra modern housekeeping units. Modern facilities.—Reasonable Rates

For reservations phone 9915

Lake Geneva, Wisc.

COMMUNITY MEDICAL CENTER

200 South 5th Avenue

Dabar po nauja vadovybe

DR. GIULIO BRUNI

Pilnas Medical X-Ray ir Labaratorijos patarnavimas 24 valandos dienoj

K. GASIŪNAS SIUVĖJAS MOTERŲ RŪBŲ

Priima moteriškų kostiumų ir paltų užsakymus. Iš įvairių kailių užsakyti paltai duodami išmokėjimui. Jie toli pralenkia savo kokybe gatavus ir pigiau kainuoja.

6715 SOUTH MARSHFIELD AVENUE

Chicago 36, Illinois . . . Tel. REpublic 7 - 6329

ONOS ČARNECKIENĖS

MOTERŲ SALIONE

Atliekami pusmetiniai sušukavimai ir visi kiti pagražinimo darbai. Prašau apsilankyti ir įsitikinti mielu ir sąžiningu patarnavimu.

2632 W. 43rd Street CLiffside 4-2994

BRIGHTON PARKE

JUGUS SISTERS RESTAURANT

(Naujai) dabar atidarytas

Galima gauti rūgščių kopūstų ir kitų skanių lietuviškų valgių. Atidarytas per visą naktį. 29 metai toje pat vietoje.

1608 W. 47th St., Tel. LA 3-9670

NELAUKITE, NES—

rytoj jau gali būti pervėlu!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus neturėsite jokių nemalonumų.

GENERALINIAI AGENTAI šių kompanijų:

AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICAN INDEMNITY COMPANY
DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE COMPANY
WESTERN CASUALTY & SURETY COMPANY

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY and McKAY, Inc.

222 W. Adams St. Room 800

Telefonas CEntral 6-5206

Šio Žingsnio Niekad Neapgailėsite

Niekuomet, 57 metų mūsų veiklos laikotarpy nėra buvęs District Taupytojas, kuris būtų gailėjęsis, kad jis pradėjo taupyti šioje draugiškoje, vietinėje bendrovėje. Kas bebūtų — District Taupytojai žino, kad jų santaupos yra apsaugotos — garantuojamos nepaprastu mūsų rekordu bei apdrauda iki $10,000 Federal Savings and Loan Insurance Corporation

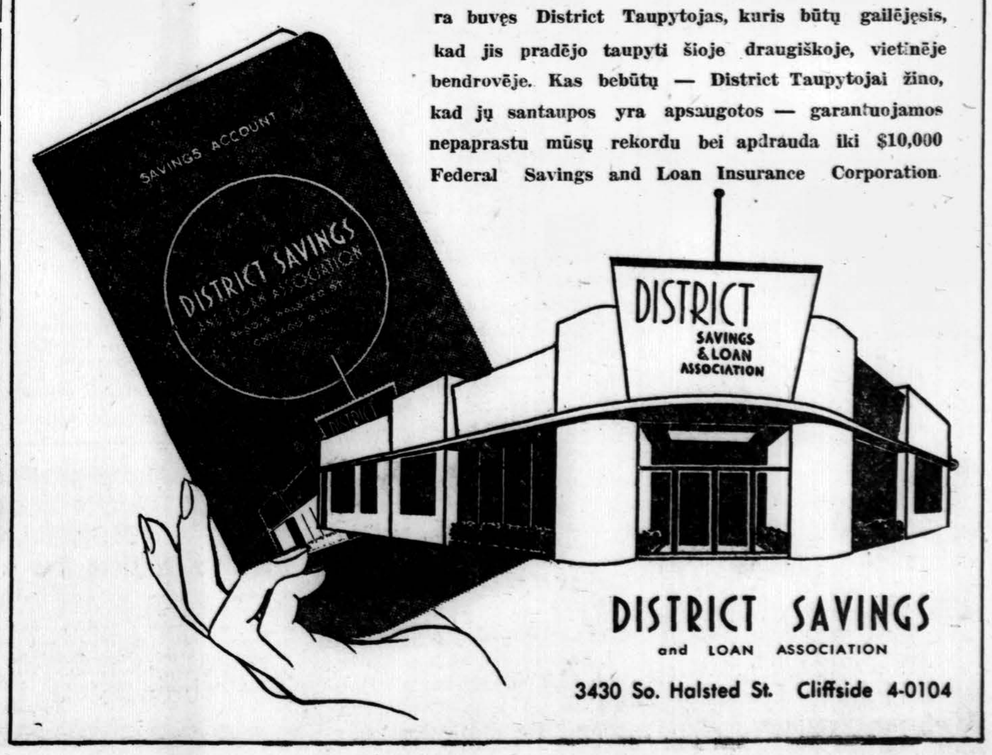

DISTRICT SAVINGS

and LOAN ASSOCIATION

3430 So. Halsted St. Cliffside 4-0104

Įrengiu TV antenas, taisau visų modelių
RADIO—TELEVIZIJOS APARATUS
BALYS BRAZDŽIONIS
Kreipkitės bet kuriuo laiku
4040 So. Francisco Ave.
Tel. LA. 3-7685

L. BARTAŠIENĖS
MARQUETTE GROŽIO SALIONAS
(Marquette Beauty Shoppe)
2545½ W. 69th St,
PR. 8-3371
Sąžiningai atliekami šilti ir šalti plaukų sušukavimai, plaukų kirpimas pagal vėliausias madas, manikiūra ir t. t. Vakarais atidaryta iki 9 val. vak. trečiadieniais ir penktadieniais. Pirmadieniais uždaryta.

$10,000 DIETOS FORMULĖ. — Taiso kraują bei kūną ir gaivina, KĄ VALGYTI išbandyta per daugelį metų pasaulyje žymių maisto specialistų. Tiktai $2. Nemokamai 50c Sąrašas: Jūsų geriausias maistas, spalvos, mineralai. Rašykite: Edward F. Haman, 2147 East 48th St. South Salt Lake City, Utah, Dept. A-F.

DR. R. C. WEINER
CHIROPODIST
PRANEŠA
ATIDARYMĄ NAUJO OFISO
1239 W. 18th St.
VAL.: — tiktai susitarus
SEeley 8-3111

SEND YOUR BOY TO CAMP ST. MALO in the heart of the Colorado Rockies, near Estes Park. Age 9 to 15. Camp opens July 3 and closes Aug. 14th. Charges $30 per week with horseback riding, $25 without. Swimming, hiking, all mountain activities. Under supervision of Rev. Richard Hiester, Denver. For additional information write:
Rev. Richard Hiester, 1501 Pennsylvania Street, Denver 3, Colorado.

HARVARD CONVALESCENT HOME
City — State Licensed .....
Sveikstantiems ligoniams, Senyviems ir Gydytojo ligoniams.
Namų atmosfera.
24 val. slaugių priežiūra
Verta pasiteirauti. Prieinamos kainos
Mr. E. R. PELTON
6522 So. Harvard Avenue
Tel. We. 6-8585

College of SAINT ELIZABETH
Founded in 1899, the college offers B.A. and B.S. degrees in liberal arts, fine arts, sciences, business administration, home economics, teacher training for elementary and secondary schools.
Conducted by Sisters of Charity
A college for resident and day students — near Morristown
CONVENT STATION, N. J.

FRED'S STANDARD SERVICE will give your car tops in service.
—$6.40—COMPLETE TUNEUP for Chevrolets, Fords, Plymouths, etc. Guaranteed workmanship.
6000 N. Montrose
Avenue 3-9319

CHARLES JANKIST AND COMPANY
Aptarnaujame visame mieste - Tuckpointing - Caulking - Namus nuvalome - Mūrus taisome - Dumtraukius taisome - Rezidencijoms - Commercial - Industrial. Visas darbas garantuojamas. Šaukite POrtsmouth 7-3968 arba HUdson 3-3409.
5713 SO. KILDARE AVENUE

GAY • ATTRACTIVE • COLORFUL

NEW DESIGN
LADIES' BELTS
HAND BRAIDED
With Non-Tarnishing
Metallic & Rayon Cording
• Gold • Gold-White
• Gold-Silver • Gold-Pastel Green
• Silver-Pastel Pink • Gold-Pastel-Pink
• Silver-Pastel Blue • Gold-Pastel-Blue
ABOVE ALSO IN SOLID COLORS
CHECK OR MONEY ORDER NO C. O. D's $1.95 POST PAID
Jean Christopher Originals
P.O. Box 533, Biscayne Annex
Miami 52, Fla. Dept. C.
Please print
Name . . . . . .
Address . . . . . .
Zone ..... STATE .....
Size ..... COLOR .....
Satisfaction or Money Refunded

"THERE IS NO SUBSTITUTE FOR LATHE & PLASTER"
LATHING FOUNDATION OF CHICAGO
221 N. La Salle St.
DE 2-4413

SISTERS OF THE HOLY GHOST
invite young ladies who desire to serve God in schools, home for the aged, social work or domestic work. Write to:
MOTHER GENERAL
10102 Granger Road
Garfield Heights 5, Ohio

VILLA OF THE SACRED HEART
While away your leisure moments in the "Denver of the East" among majestic pines at Caldwell, N. J. One of the healthiest spots in the United States. Enjoy our religious atmosphere, spaciuos grounds, and delicious home cooked meals. Women guests accomodated at anytime thoughout the year. Weekly rates.
Phone:
SISTER MARY GRACE, O.P.
CAldwell 6-9723 or 6-4266
Caldwell New Jersey

G. E. Steam Iron 14.98
G. E. Deep Fry 15.98
Doremyer Mixer 14.98
RAILROAD SALVAGE
3801 West 84th Street
On South West Hw.
11—8 Daily 11—6 Sun.
PO. 7-2571

FRANCISCAN FATHERS T.O.R.
If you think you have a vocation for the priesthood or brotherhood write for free booklet on this matter to: Rev. Fr. Superior, Sacred Heart Novitiate, 4715 Sargent Rd. N.E., Washington 17, D.C.

THE MISSIONARY SISTERS OF ST. FRANCIS XAVIER
Invite young women desirous of leading the Religious Life as Missionary Sisters and interested in giving Religious Social, Educational and Medical Aid in India and Japan. Write for Particulars to: DEPT. C.
MOTHER SUPERIOR
CONVENT OF ST. FRANCIS XAVIER
Warren, Michigan

KENNY'S MOWER SHOP
LAWN MOWER SHARPENING.
REPAIR SERVICE
Reg. service. Dealer for Briggs & Stratton Engines. Factory approved dealer for Clinton & Power Products Engines.
3738 West 148th St.
Midlothian, Illinois
Tel. — FUlton 5-1081
PICK UP & DELIVERY

GERA GALVA

— Taip, ponia Šmitiene, mes gavome penkis tūkstančius dolerių apdraudos, kai mūsų traukinys susidurė su kitu. Bet tai tik dėl to, kad aš greitai susigriebiau ir nuverčiau mūsų lagaminą savo vyrui ant galvos.

SKELBKITĖS "DRAUGĘ".

PIRKITE TIESIOG NUO MR. NELSON
— SAVININKO —
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Vienas blokas nuo kapinių.
Didžiausias paminklams planų pasirinkimas mieste.
Telef. CEdarcrest 3-6335

DĖL PAGONYBĖS MŪSŲ KRYŽIUOSE BEI KOPLYTSTULPIUOSE

(Atkelta iš 4 pusl.)

1953 m. "Aidų" 7 Nr. straipsnyje "Senoji lietuvių religija" p. Gimbutienė duoda tokį romantišką apibūdinimą: "Medinis stulpas su piramidinių stogeliu turėjo būti įsivaizduojamas kaip kažkas panašaus į gyvą medį, jis lyg tarpinis pavidalas tarp gyvo medžio ir piramidės kalno. Triaugščiai koplytstulpiai labai primena dainų ir liaudies meno augalą, augantį vieną, trimis, septyniomis, devyniomis šakelėmis ir viršūnėlėmis. Tie žemės galios simboliai — medinės piramidės, iškeltos į viršų ir sujungtos su "dieviškaisiais" simboliais — ratais, saulėmis, mėnuliais, paukštukais, žalčiais, buvo skirti užtikrinti ir saugoti žmogaus gėrį ir laimę". Man atrodo, kad tokiu apibūdinimu mes negalėsime išrišti mums rūpimos problemos.

Dėl vyskupo draudimo

Minėdama vyskupo Tiškevičiaus (1752 m.) draudimą statyti paminklus su išdrožinėtomis skulptūromis dėl jų "bjaurios išvaizdos", autorė neįrodo tų skulptūrų "pagoniškumo". Juk čia kalbama ne apie pagonišką, bet krikščionišką religinę skulptūrą ir kalbama ne apie jos turinį, bet apie formą. Norėčiau paklausti, kuris gi iš tuo metinių meno žinovų įžvelgė kokią nors meninę vertę liaudies mene? Neabejoju, kad ano meto vyskupui ar šviesuoliui, persiėmusiam puošnia ir rafinuota barokine buitim, pagal anų laikų pažiūrą lietuvių liaudies stovylėlės galėjo atrodyti tik bjauriais prasčiokėlių dirbiniais. Jeigu anais laikais tokiais darbais nesidomėjo meno žmonės ir muzėjai, tai kokias pretenzijas galime reikšti dvasiškiai, kuri meniniame gyvenime buvo tik dalyvis, bet ne dirigiuotojas? Juk ir tokiame Paryžiuje, Europos meno bei kultūros centre, to laiko Paryžiaus visuomenei nepatiko impresionistinė kryptis mene, tai paryžiečiai, drastiškiausiu būdu surinkę savo dailininkų kūrinius sudegino aikštėje. Tai buvo anuometinės visuomenės į meną pažiūra, šiandieną vadinama barbarizmu. O anų dailininkų kūrinių šiandieną randame beveik visuose didesniuose pasaulio muzėjuose.

Religinis liaudies menas — katalikų Bažnyčios vaisius

Liaudies kūryba, kaip meno objektu, pradėta domėtis tik 19 a. pabaigoje. Ir nors liaudies menas mūsų laikais augštai vertinamas ir meno institucijų branginamas, tačiau ir šiandieną dar yra meno istorikų, kaip prof. M. Moreliovski, kurie mūsų dievukus telaiko nevykusiais balvonukais. **Liaudies menui suprasti reikia ne vien kultūros, bet ir specifinių žinių.** Nors ne tik vyskupas Tiškevičius tomis liaudies skulptūromis buvo nepatenkintas, bet ir visa tuometinė šviesuomenė tame mene nerado nieko meniško, tačiau katalikiškoji dvasiškija nesiėmė jo kių drastiškų priemonių to meno vystymuisi sustabdyti. Priešingai, tie kūriniai buvo netgi toleruojami: stovylėlės, kryžiai, koplytstulpiai, prieš pasiekdami savo paskirtį, būdavo pašventinami, kad įgautų religinę prasmę. **Čia ir bus svarbiausias argumentas, kodėl tas religinis liaudies menas buvo katalikų Bažnyčios vaisius.**

Katalikybė ne tik Lietuvoje, bet ir kitose tautose netrukdė tautinių aspiracijų, jeigu jos neapsilenkdavo su pagrindinėmis tikėjimo dogmomis, gi katalikų Bažnyčia visados buvo meno globėja.

Mūsų liaudies menininkas turėjo laisvę ne tik formai kurti, bet ir ikonografiją jis palenkdavo sau reikiama kryptimi. Šiuo atžvilgiu liuteronai buvo griežti savo nuostatuose ir jiems nepriimtina forma besireiškias religinis menas buvo naikinamas, todėl ir Latvijoje mes nerandame to tipo religinio meno kaip mūsuose. Taipgi ir ortodoksų bažnytinis menas buvo griežtai suvaržytas kodeksų, ir jie kontroliuodavo ne tiktai meno formą ir ikonografiją, bet netgi skulptūra visiškai nebuvo į bažnytinį meną įsileista. Todėl kartoju savo tvirtą įsitikinimą, kad, **jeigu Lietuva nebūtų buvusi katalikiška, šiandien mes neturėtume nei tų gražiųjų barokinių bažnyčių su skulptūromis, nei puošniųjų kryžių, nei originaliųjų koplytstulpių.**

Būk savo noro viešpats ir savo proto tarnas.
— E. Eschenbach

DENTISTS
6306 S. HALSTED ST.
ENTRANCE
Southwest Corner — above KRESGE
ENglewood 4-0071
DAILY — 9 A. M. TO 9 P. M.
No Appointment Needed
DR. E. P. CRABBE
DR. D. V. WYANT
DR. R. W. MURRAY
DR. S. S. MARSHALL

"ORIGINAL BAKERY"
Puikiausios bandelės, duona, saldieji kepsniai. Skanūs "whipped cream" pajai ir tortai, tinkami visokiom progom, vestuvėm, "graduation", pirmajai komunijai. Kepama kas valandą ekspertų kepėjų. Su kiekvienu vestuvėms užsakymu duodame nemokamai dovana jaunajai. Taip pat mūsų specialybė kepsniai su varškė, kopūstais, bulvėmis ir slyvomis.
1741 W. 51st St., PR 6-8414

GUŽAUSKŲ
BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, bankietų, laidotuvių ir kitų papuošimų.
2443 WEST 63RD STREET
Tel. PRospect 8-0833 ir PR 8-0834

KRONIKA

• **Pranas Klimaitis,** laikraštininkas, yra miręs Vilniuje prieš 15 metų. Šios sukakties proga prisimename, kad jis buvo zanavykas, gimęs 1885 m. sausio 5 d. Papartynų kaime, Sintautų valsč., Šakių apskr. Jaunas įsimaišė į knygnešių veikimą. Spaudoje pradėjo bendradarbiauti 1902 m. dar eidamas mokslus Veiverių mok. seminarijoje, nuo 1904 m. pakviestas į "Vyr. Žinių" redakciją. Vėliau jo žurnalistinis darbas labiau išsiplėtė, bendradarbiavo ir karinėje spaudoje, kaip "Karyje", "Karde", "Trimite". Nuo 1935 m. persikėlė į Klaipėdą ir tenai tal kino lietuviškoje spaudoje.

Buvo ir energingas visuomenininkas: sekretoriavo Vilniaus seime 1905 m., organizavo lietuvių batalionus 1917 m. Lietuvos kariuomenėje buvo pasiekęs kapitono laipsnio, bet pasistengė anksčiau išeiti į atsargą ir atsiduoti spaudos darbui. Mirė Vilniuje 1940 m. vasario 1 d. Mokslą einančiai Lietuvos jaunuomenei jis buvo daugiau žinomas iš Lietuvos istorijos vadovėlio, išspausdinto Prano Slapyvardžiu. Iš rusų kalbos buvo išvertęs knygelę "Politikos mokslo pradžia", taipgi Obuchovo apysaką "Pritrūko kantrybės", suredagavo žurnalistų ir rašytojų būrelio paruoštą aprašymą "Kražių skerdynės". (jv)

• **Pietario atsiminimams 50 metų.** 1905 m. Čikagoje išėjo dr. Vinco Pietario (1850.IX.21 — 1902.X.16 d.) memuarai, pavadinti "Iš mano atsiminimų", kuriuos spaudai paruošė dr. Jonas Basanavičius. Knygon įeina: Pietario biografija, Apie save, Šeimyniški atsiminimai, Žiūreliai-Gudeliai, Žiūrių-Gudelių apygardės, Apie Sūdaviją-Suvalkiją, Pašešupių balsai ir Lapės gyvenimas ir mirtis, pagal senų žmonių pasakas. Knygoje yra ir Pietario atvaizdas. Išleido Antanas Olšauskas, laikraščio "Lietuvos" leidėjas. Knyga 302 psl. Knygoje randama gražios istorinės, etnografinės ir kt. medžiagos ir mūsų būdingų tautinių papročių. (jv.)

• **Dr. Jono Bičiūno** studiją apie Vilniuje 1604 m. suruoštą šventę, minint Šv. Kazimiero kanonizaciją, prancūzų kalba atsispausdino žurnalas "Antemurale"; vėliau Gregorianumo universitetas padarė šio straipsnio atspaudų. Šis straipsnis lietuvių kalba buvo atspausdintas "Draugo" kultūriniame priede kovo mėn. pradžioje, minint Šv. Kazimiero šventę.

• **Marija Pečkauskaitė** yra mirusi 1930 m. liepos mėn. 24 d., taigi šiemet minėsime 25 metus nuo jos mirties.

• **V. Kvedaras** Toronto universitete, Kanadoje, baigė architektūros studijas.

• **Dail. V. Kašuba** iš medžio drožia tris statulas tėvų pranciškonų Prisikėlimo bažnyčiai Toronte.

TROOST — PACHANKIS MONUMENTS
6819 So. Western Ave. Tel. GRovehill 6-3745

John W. Pachankis,
Chicagos vienintelis Lietuvis Savininkas
Gražiausių paminklų pasirinkimą rasite pas mus; ateikite aplankyti mus mūsų nuosavame name.
Atdara kasdien ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 5 val. popiet. Nuo pirmadienio iki penktadienio atdara vakarais.
West Suburban Atstovas, ČESLOVAS VITKAUSKAS, Tel. TO 3-3252. Pirkite tiesiog iš gamintojo — sutaupysite. Mūsų radijo programa leidžiama antradieniais 8:00 val. vak. — WGES, 1390 kil. Kiekvienu metu į paminklų patalpas ir atgal bus parūpinamas patogus susisiekimas — automobiliu.

LIUDĖSIO VALANDOJ
Šaukite
MAŽEIKA & EVANS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
6845 S. Western Ave. 3 atskiros air-Cond. koplyčios
REpublic 7-8600 — 7-8601 Automobiliams vieta
Tiems, kurie gyvena kitose miesto dalyse; gausime koplyčią arčiau jūsų namų.

STEPONAS C. LACKAWICZ
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
TRYS KOPLYČOS:
2424 W. 69th St. . . . . REpublic 7-1213
2314 W. 23rd Pl. . . . . VIrginia 7-6672
10756 S. Michigan Ave. . . . Pullman 5-1270

ANTHONY B. PETKUS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
6812 SO. WESTERN AVE. 1410 SO. 50th AVE.
CHICAGO, ILL. CICERO, ILL.
Telefonai — GRovehill 6-2345 arba TOwnhall 3-2109

JOHN F. EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YArds 7-1741-2 ir BIshop 7-9481
4330-34 South California Avenue
Telefonas LAfayette 3-0440
AMBULANCE DIENĄ IR NAKTĮ

SEKANTIEJI YRA NARIAI CHICAGOS LIETUVIŲ LAIDOTUVIŲ DIREKTORIŲ ASOCIACIJOS
Ambulansų patarnavimą dieną ir naktį. Reikale šaukite mus.

Mes turime koplyčias visose Chicagos ir Roselando dalyse ir tuojaus patarnaujame.
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
PETRAS P. GURSKIS
659 West 18th STREET Tel. SEeley 3-5711
ALFREDAS VANCE
177 WOODSIDE Rd., Riverside, Ill. Tel. OLympic 2-5245
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Telephone YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
LEONARDAS A. EŽERSKIS
1646 WEST 46th STREET Tel. YArds 7-0781
VASAITIS — BUTKUS
1446 South 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

SAFE
Apsisaugokite brangenybes nuo ugnies, pavogimo, pametimo. Įsisamokite SAUGIĄ PASIDĖJIMUI DĖŽUTĘ PAS DROVERS. Tiktai $4.00 metams (Plius Taksai)
Nuo pirmad. iki Penktadienio — 9 val. ryto iki 2 v. p. p.
Ketvirtadienio vakarais — 5 val. p. p. iki 8 val. vak.
Patogus mašinoms pastatymas Drovers sklype.

DROVERS SAFE DEPOSIT COMPANY
AFFILIATED WITH
The Drovers Banks
47th Street & Ashland Avenue YArds 7-7000
Since 1883

Perskaitę dien. "Draugą", duokite jį kitiems.

Moterų GYVENIMAS

No. 9
No. 90

Redaguoja ST. SEMENIENĖ, 3130 S. Halsted St., Chicago 8, Ill., Tel. DAnube 6-6887; VIrginia 7-0618

Skaidrumu alsuojanti autorė

Dora ir puolusi moteris kontrasto šviesoje

D. AUGIENĖ, Chicago, Ill.

Gera mintis gydo pasaulį, tuo tarpu drumzlinos kalbos pažeidžia sielą ir jai neša žalos. Rašytojas naudojasi privilegija vienaip ar antraip veikti žmogų. Jis gali ir kentėjime išgyventi palaimą, nuodėmėj surasti išpirkimo kelią ir nevilty įžiebti kažkur tūnojusią prasmės ugnį. Jis tai gali. Tačiau jis gali elgtis ir priešingai.

Alės Rūtos raštuose gyvenimas šviesus ir gerų minčių, gydančių pasaulį, — gausu. Jos "Dukters" Augė pro mus praeina šviesi, kaip spindulys, paberdama savo galvojimus, kad kiekvienas kentėjimas yra indėlis į tavo džiaugsmo būsimus lobius. Ji išlieka tiesi, ištikima

Alė Rūta Nakaitė-Arbačiauskienė

savo kietiesiems principams bei nusistatymams, neapgavus savęs ir savo valingos sąžinės.

Alės Rūtos straipsniai jaunimui alsuote alsuoja motinišku gyvenimo skaidrumu ir skaitančius auklėja, stiprina ir paremia. Pažymėtinas autorės mokėjimas prieiti prie kiekvieno klausimo tiesiai, bet atsargiai, lyg ji neštų žvakę savo rankose ir žinotų apie aplink skriejančius skersvėjus.

Scenos vaizdeliai augantiems tokie pat šviesūs ir auklėjanti. "Pakrūmės" žolynėlių tremtis ir Vabalo sąžinės kirminas mums suprantami ir artimi. Sakytai, Alė Rūta gerai žino, ko reikia mūsų dienų skaitančiai visuomenei; ji ne tik žino, bet jaučia ir yra gyvai įsitikinusi gerų minčių jėga.

"Trumpa diena" atverčia mums lyg kitą lapą. Bronė toli gražu nėra "Dukters" Augė. Jei jos asmenyje mes rasim eilę tikrai retų vertybių, tai vieno pasigesim — pasiruošimo gyvenimui.

Labai aiškiai pastebime tą staigų lūžį jos būtyje, kai Silva tą nelemtą naktį ją aplanko. Tada viskas ima slūgti, blėsti, blankti, kaip ir jos (Bronės) fizinės jėgos. Ir klausi savęs eilę kartų, ar tas Bronės naivus nepasiruošimas gyvenimui, tas netikinamas nežinojimas svarbiausių moteriai dalykų yra pateisinamas? O gal dėl to tie klausimai, kad ligi tol toji mergiotė buvo miela ir sveika pilna to žodžio prasme. O gal autorė norėjo parodyti, kad leidus likimui sugriauti sąžinės ir valios tiltus iš žmogaus belieka skuduras? Šį kartą Alė Rūta nerodo mums Bronės sąžinės kirmino, netgi nevaizduoja jos padarytos klaidos išgyvenimų, dvasios kovų. O jei jų randi, tai labai šykščiai. Bronė lieka lyg medis, kuriai rūpi fiziškai "susitvarkyt.". Ir pyksti, ir nekenti tos klados, kuri kaip dalgis pakirto vos žydėjimui atsiveriantį žiedą, ir ilgies, ir sklaidai puslapius, kur Bronė paraudusiom nuo šalčio kojom piemenaitė, ar basa pusmergė, beskubanti į bažnyčią, ar žlugtą velėjanti, ilgakasė dailininkė, geriausia apylinkėj, ar dobilienoj, mėšlavėžy, ruošoj, — ten, kur viskas jai gyveno, žavėjosi, jai lenkės. Gal tai ir buvo autorės tikslas kontrasto šviesoje parodyti dora ir puolusi moteris. Vadinasi, ne moralais, nė įteigimais, ne įrodinėjimais, o tiesiog konkrečiu vaizdu parodyti, kas atsitinka sąžinei užsnūdus. Kaip viskas tada sukyla prieš žmogų. Lyg jis būtų visai jau nebe tas.

Iš to taško žiūrint, Alė Rūta lieka giedri ir šviesi ir "Trumpoj dienoj". Reikėjo, kad Bronė kentėtų, kad jos šiurpus nykimas po nelemto lūžio kalbėtų apie tikrą, jauną, prasmingą ir šviesų gyvenimą ir sužadintų jo pasiilgimą skaitančioje visuomenėj, ypač jaunime.

MOTERŲ VEIKLA

* **Alės Rūtos** premijuotas romanas "Trumpa diena" išėjo iš spaudos. Ta proga mūsų įprašytos rašytojos ir knygą iliustravusi dailininkė patiekė savo įspūdžius, kuriuos čia ir spausdiname. Kreipėmės ir į pačią laureatę, bet ji, kuklumo vedama, savo laišku tepaprašė: "...kiek galima visuotinesnio moters kūrėjos paminėjimo ir kuo mažiau mano asmens".

* **Janina Katelytė, Aldona Sidzikauskaitė, Giedra Trečiokaitė, Daiva Blinstrubaitė, Rymantė Vansauskaitė, Onutė Kreivėnaitė** ir kitos muziko A. Nako studijos mokinės, jaunosios pianistės — bręstantieji talentai, ypatingai pasižymėjo metiniame studijos koncerte, kuris įvyko Ballroom salėje. J. Katelytė ir A. Sidzikauskaitė dviemis fortepionais atliko Bacho fugą G-minor. J. Katelytė gerai paskambino techniškai nelengvą Rubinsteino D-minor koncerto pirmą dalį. G. Trečiokaitė su įgimtu muzikalumu atliko Williams A-minor koncerto pirmąją dalį. A. Sidzikauskaitė gabiai atliko sunkų Rachmaninovo preliūdą. D. Blinstrubaitė ir G. Trečiokaitė dviem fortepionais puikiai atliko Moškowskio Habanerą; R. Vansauskaitė — Čiurlionio preliūdą ir Paganini variaciją; o O. Kreivėnaitė — Čiurlionio preliūdą ir Hauserio Vengrų rapsodiją.

Jei šios mokinės ir toliau dirbs studijos vedama linkme, galėsime sulaukti labai gražaus muzikinio talento prieauglio. Tenka pažymėti, kad ir kitos mokinės, čia neišvardintos, per metus padarė žymią pažangą. Iš viso studijoj mokosi 43 mokiniai. Studijoje ypatingas dėmesys kreipiamas į lietuvišką muzikinį jaunimo auklėjimą. Graži ir erdvi salė, koncertiniai Stanway fortepionai, erdvi scena, geras koncerto organizuotumas ir programos pravedimo sklandumas, taip pat mokinių gražus ir kuklus laikymasis scenoje, klausytojams paliko estetiškai malonų įspūdį.

* **Moterų Sąjunga, Chicagos apskritis,** rengia birželio 26 d. **Moterų sąjungos dieną.** Dieną pradės apeigomis Gimimo Panelei Švenčiausios parapijos bažnyčioje 10 val. 30 min. ryto. Narės padės puokštę gėlių Šv. Panelei Marijai Nuolatinės Pagalbos (Moterų sąjungos globėjai). Po palaiminimo — pasiaukojimo aktas; bus baigta himnu "Marija, Marija". Salėje kalbės prel. Thomas J. Fitzgerald, Katalikių moterų tarybos Chicagoje direktorius, taipgi Juzė Daužvardienė, Lietuvos konsulo žmona, ir Augusta Šatkienė, Moterų sąjungos centro pirmoji vicepirmininkė. Ta proga bus paminėta Moterų sąjungos 40 metų gyvavimo sukaktis.

* **Kanados Liet. Kat. Moterų** draugijos skyrių atstovių suvažiavime, įvykusiame 1955 m. balandžio 30 — gegužės 1 d.d. Aušros Vartų parapijos salėje Montrealyje, priimtos rezoliucijos:

1. **Religiniu ir tautiniu klausimu.** Religinis, o kartu ir tautinis dvasios išlaikymo centrai išeivijoje yra parapija. Todėl K. L. K. Moterų draugija ryžtasi aktyviai, kaip ir ligi šiol, dalyvauti parapijos veikime.

2. **Kultūriniu, ideologiniu kl.** Kreipti daugiau dėmesio į švietimo, kultūros sritį, rūpintis lietuvybės išlaikymo klausimu, ideologiniu susipratimu, bei dvasiniu pakilimu.

3. **Jaunimo kl.** Dėti pastangas pritraukti į Katalikių Moterų draugiją kuo didesnį skaičių jaunų moterų ir mergaičių. Rūpintis vaikų ir jaunimo globa.

4. **Spaudos reikalu.** Remti moterų spaudą. Imtis realių žygių pradėti leisti neperiodinį moterims laikraštį-žurnalą ir kartu išlaikyti "Tėviškės Žiburiuose" turimą moterims skyrių "Moterų Žodį".

5. **Humanitarinei komisijai Jungtinėse Tautose.** K. L. K. M. dr-jos suvažiavimas kreipia Hum. komisijos narių dėmesį į naują deportacijų bangą Lietuvoje ir protestuoja prieš vadinamą savanorišką Lietuvos jaunimo siuntimą priverstiniems darbams į Sibirą ir kitas tolimas Sovietų Rusijos sritis.

6. **Padėka C. valdybai:** Suvažiavimas reiškia nuoširdžią padėką buv. C. valdybai už jos uolų darbą draugijos labui.

Dailininkė apie "Trumpos dienos" viršelį

Premijuotasai Alės Rūtos romanas "Trumpa diena" pasirodė su patraukliu viršeliu, kurį

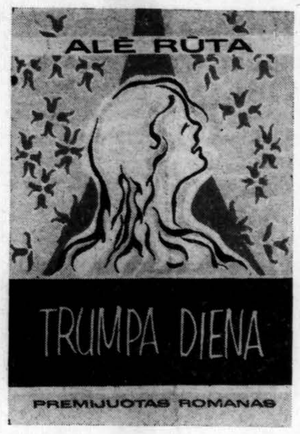

piešė dailininkė Jadvyga Dabkevičiūtė-Paukštienė. Mūsų paklausta dailininkė apie šio viršelio sukūrimą papasakojo sekantį:

— Dailininkas, perskaitytoje knygoje pagavęs pagrindinį bruožą, atvaizduoja jį kuo paprasčiausiu būdu savaip knygos viršelyje.

Tai neeilinei knygai, be to, kaip moters kūrybai ir pačioj knygoj meistriškai atvaizduotai mergaitės (Bronės) ypatybei, ėmiausi su atsidėjimu šią pareigą atlikti.

Ši kaimo mergaitė man įsisąmonino, kaip visai artima, lyg ir sesuo. Tai paprasta, su visomis žemiškomis ypatybėmis, bet labai jautri, kaip ir daugelis moterų, mergaitė. Visi jos išgyvenimai nugalėti per didelį jautrumą, daro ją patrauklią, išskirtiną, moterišką ir herojišką. Tai jos visas ginklas ir Dievo dovana, kas ir daro ją gražuole.

Alė Rūta išoriniai žavisi tik jos plaukais ir nuoširdžiu juoku, kurie yra reikšmingi priedai moters grožiui. Gražūs plaukai ją apvainikuoja, lyg aureolė, o jos gilų ir santūrų vidaus pasaulį užbaigia ratukais riedantis juokas.

Bronės siluetas, lyg teptuku nuteptas per knygos puslapius, o per jį ėna ekrano juosta su jos gyvenamos vietos įvykiais, kuriais ji ir jos artimieji surišti. Tad toji mieloji vargšė, nelaikų nukritęs žiedas, paliko nevienam skaitytojui vaizduotėje neišdildomą siluetą, kurį aš savaip pabandžiau atvaizduoti šio romano viršelyje.

Alės Rūtos "Trumpa diena"

(Skaitytojos įspūdžiai)

N. BUTKIENĖ, Reading, Pa.

Yra romanistai, kurie sugeba kurti savo romanuose tokias intriguojančias situacijas, kad skaitytojai drauge su romano personažais pergyvena aprašytus įvykius. Kartą skaitytojai atspėja šio ar kito personažo likimą bet kitą kartą ir apsirinka, jei įpinamas koks netikėtumas. Būna, kad skaitytojams trūksta kantrybės planingai skaityti tokį romaną, kuris labai jaudina savo įvykiais, ir jie ima skaityti romano pabaigą, peršokdami daug puslapių, kad tik greičiau sužinotų kuo baigiasi romanas ir tokiu būdu nuramintų savo smalsumą.

Romano "Trumpa diena" intriga nėra pavergianti. Ją galima skaityti ir su pertraukomis. Herojė Branytė kartais neatrodo čia svarbiausias asmuo, o tik parinkta kaip vidurinis taškas, aplink kurį autorė lyg skriestuvu apibrėžė ratą. Į tą ratą Alė Rūta įsodino nemažą personažų, kurie meniškai atvaizduoja įvairius žmonių tipus. Bet skaitydama "Trumpa diena" dažnai užsimiršta, kad turima prieš akis vien spausdintą popieriaus lapą, nes kiekviena eilutė sukelia gyvą realų jausmą, atrodo, jog pats skaitytojas gyvena kartu su aprašytais žmonėmis. Nekartą žvilgsnis bėga durų link pasižiūrėti, ar nestovi ten įėjęs Tamošius, arba prie krosnies, kur Amalija kepė blynus. Žodžiu, lengvai užsimiršti, kad esame Amerikoje, o ne Lietuvoje, kvėpuodami jos kaimo oru. Pradėjus skaityti aprašymus apie žmonių išvežimą, tai net nėj, ypač jaunime.

noris prišoktį prie lango pasižiūrėti į kurią pusę pasuko Silva su rusų pareigūnais, o ausyse lyg skamba vežimo dardėjimas.

Tokiu atmosferiniu, kvepiančiu oru, stilium retai koks autorius sugeba rašyti. Alės Rūtos "Trumpa Diena" parodo, kad autorė yra talentinga rašytoja. Ir aš noriu palinkėti, kad Alės Rūtos kūriniams neateitų trumpa diena.

Danutė Lipčiūtė

Alei Rūtai

Tu tėviškę neši ant rankų ir vaikystę,
Šviesiuoju spinduliu išėjus iš namų,
Takais ir dobilienomis brendi, kur mūsų juokas krykštė
Skambėjimu šiltu nuo ryto ligi sutemų...

Susmingi pirštais vėl į žemę išpurentą,
Žarstai tu juodžemį pritvinkusį sapnais,
Namus ir ilgesį neši — relikviją širdžių mūs' šventą, —
Ir lyja į kelius jaunamarčių mįslingais žiedais...

Piemens švilpynės pažadintas žmogus pakyla,
Gyvent išeina už rankų susinėrusių dienų būry,
Ir bėgi jo sutikt pro darganas ir nevilti, ir tylą,
Ir trošKulį panert namų gimtųjų šuliny...

Ir klystkeliai tavieji maldom pritvinę...
Kentėjimas toks baltas, lyg diemedžio šaka aušroj. —
Kaip pūką picnės nužydėjusios šilkinį
Užgniaužus delne šypsais vasarai pro MEMENTO MORI...

Kanados Liet. Kat. Moterų dr-jos suvažiavimas

Balandžio 30 — gegužės 1 d.d. Montrealyje įvyko ketvirtas K. L. K. M. dr-jos atstovių suvažiavimas. Dalyvavo iš Amerikos M. Galdikienė ir seselė M. Augusta-Sereikytė; kunigai: tėv. dr. J. Kubilius, kun. P. Ažubalis — Toronto skyriaus dvasios vadas, tėv. J. Raibužis — Montrealio skyriaus dvasios vadas ir tėv. Placidas Barisa. Dalyvavo atstovės iš Toronto, Hamiltono, Montrealio ir Winnipego (dvi įgaliotos, gyv. Montrealyje).

Aušros Vartų parapijos bažnyčioje 10 val. rytą išklausytos gedulingos pamaldos už mirusias ir už geležinės uždangos vargstančias draugijos nares.

Darbo posėdžiai prasidėjo 2 val. p.p. Atidaryti malda ir trumpu C. valdybos pirmininkės pasveikinimo žodžiu. Į darbo prezidiumą pakviestos pirmininkauti: V. Giriūnienė ir G. Rudinskienė, sekretoriauti: M. Tamulaitienė ir M. Gaputytė. Mandatų komisiją sudarė: V. Jasinevičienė, O. Meškauskienė ir Dalinolienė. Sveikinimų bei rezoliucijų komisiją: St. Prapuolenytė, Br. Pabedinskienė ir A. Mališkienė. Padaryti skyrių atstovių pranešimai. M. Galdikienė, išklausiusi pranešimus, užgyrė draugijos veiklą Kanadoje ir prašė dar didesnį dėmesį kreipti į moterų kultūrinius reikalus. Seselė M. Augusta padarė labai įdomų pranešimą jaunesniųjų organizavimo reikalu. St. Prapuolenytė kalbėjo moterų spaudos klausimu. Po keletos pasisakymų ir diskusijų, prieita bendrų išvadų: rūpintis jaunesniųjų organizavimu ir kreipti didesnį dėmesį į švietimo ir kultūros reikalus. M. spaudos kl. nutarta ryžtis ir pradėti dar šiais metais leisti moterims neperiodinį laikraštį-žurnalą. Laikraščio redagavimas pavestas St. Prapuolenytei. K. L. K. M. draugija turi augti ir apimti visas tikinčias lietuves moteris. Tai nėra politinė, kaip kai kas bando primesti, bet liet. tikinčių moterų kultūrinė organizacija.

Padaryti Centro valdybos ir C. revizijos komisijos pranešimai. Kadangi jau penki metai iš eilės C. valdyba buvo renkama Toronte, nutarta šį kartą išrinkti Montrealyje. Mandatų komisijai pranešus balsuojančių skaičių ir pasitarus su kandidatėmis į C. valdybą, pusiau slaptu balsavimu, išrinktos: dr. Giriūnienė, med. gyd. A. Mališkienė, G. Rudinskienė; į C. revizijos komisiją: rašyt. M. Aukštaitė, O. Stankūnaitė ir Em. Lukošienė.

V. Giriūnienė kalbėjo dėl ateities veiklos. Po trumpų diskusijų, darbo posėdžiai baigti malda.

Vakare viešnios, svečiai ir atstovės turėjo malonią progą praleisti laiką Montrealio skyriaus suruoštoje vakarienėje Aušros Vartų parapijos salėje.

Sekmadienį, gegužės 1 d., 11 val. rytą išklausytos bendros pamaldos kaip tik pirmą kartą naujai pastatytoje Aušros Vartų parapijos bažnyčioje. Pašventinta K. L. K. M. dr-jos Montrealio skyriaus vėliava. Vėliavos kūmais buvo M. Galdikienė ir P. Rudinskas. Tai pirmoji draugijos vėliava Kanadoje. Po pamaldų įvyko viešas posėdis Aušros Vartų parapijos salėje. Gauta daug sveikinimų žodžiu ir raštu. Labai gilią ir gražią paskaitą skaitė gerb. prelegentė M. Galdikienė, tema: "Žvilgsnis į save ir savo siekius". Perskaitytos ir priimtos rezoliucijos, siunčiami sveikinimai ir suvažiavimas baigtas Tautos Himnu.

J.

Kanados Liet. Kat. Mot. dr-jos suvažiavimo dalyvės su dvasios vadais ir viešniomis ses. M. Augusta Sereikyte, M. Galdikiene ir dr. A. Šidlauskaite

Mūsų rašytojos laureatės

GR. BABRAUSKIENĖ, Cicero, Ill.

Nors moterys sudaro tik mažumą mūsų rašytojų, bet savo gabumais garbingai lenktyniuoja su vyrais ir yra pasiekusios gražių laimėjimų.

Klaipėdos krašte gimusi ir užaugusi **Ieva Simonaitytė,** ligi tol žinoma tik savo apylinkėje, staiga iškyla nauja mūsų literatūros žvaigžde, gavusi 1935 metų pirmąją valstybinę premiją už Mažosios Lietuvos buities romaną, pavadintą **"Augštųjų Šimonių likimas".**

Vėliau 1938 metų valstybinė literatūros premija teko tais laikais jau išpopuliarėjusiai stipriausiai mūsų lyrikei poetei **Salomėjai Neriai (Bačinskaitei)** už eilėraščių rinkinį **"Diemedžiu žydėsiu".**

Laisvojoje Lietuvoje plačiai žinoma ir viena iš produktyviausių mūsų beletrisčių **Nelė Mazalaitė (Gabienė)** Vokietijoje buvo apdovanota 1948 metų premija už neužmirštamas **"Legendas apie ilgesį".** O Amerikoje už skaidriuosius **"Gintarinius vartus"** jai buvo paskirta 1952 metų Rašytojų draugijos premija. Be to, ji laimėjo premijas 1950 ir 1952 metų "Draugo" novelių konkursuose.

Petronelė Orintaitė (Janutienė) gavo 1952 metų jaunimo literatūrai skiriamą Rašytojų draugijos premiją už **"Viltrakių vaikus",** kur vaizduojamas Lietuvos kaimo vaikų gyvenimas.

Ir pagaliau 1954 metų "Draugo" romano konkurso premiją laimėjo **Alė Rūta (Arbačiauskienė)** už **"Trumpą dieną",** kur rytų augštaičių tarme aprašė Lietuvos kaimo žmonių gyvenimą su įvairiausiais jų darbais, papročiais ir siekimais. Ta pati autorė gavo ir 1955 metų jaunimo dramos konkurse premiją už **"Pakrūmę".**